

100880



100880

ການມີຄະຫາວິທະຍາລ້າຍສຶກສາ ອາກອງຈະນະ ຈັງຫວັດສົງລາ

ບຣີມູນານີພັນເຊື່ອ

ຂອງ

ນຸຈົກສົງລາ ກົມືຈົກສົງລາ

ເສັນອຕ່ອມໜາວິທະຍາລ້າຍສຶກສາ ອົງກອນ ວິໄລ ວິໄລ ເພື່ອເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການສຶກສາ  
ຕາມຫລັກສູງຕະບວງມູນາຄືລົບປາສະຕົມໝາຍັ້ນທີ່ ວິຊາເອກໄຫຍບົດທີ່ສຶກສາ

ພຸດພະກຳ 2538

ລືດສິຖິຕິເປັນເອງໜາວິທະຍາລ້າຍສຶກສາ ອົງກອນ ວິໄລ ວິໄລ

ກໍານົດໃຫຍ່ເປັນຮູມບັດລະອົງກອນທີ່ກໍາໄຫຍາລູ້ທັງໝົດ  
ກາງຕະຫຼາດທີ່ບໍ່ມີໄດ້ຢືນຮັບອະນຸມາດ  
ທັງນົດທ່ານທີ່ລົງທຶນກະແນ້ນດູ່ ດັບເນັ້ນດູ້ລູ້ລູ້

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาในพนธน์ฉบับนี้แล้ว  
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก  
ไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

.....  
  
..... ประธาน  
(อาจารย์สมใจ ศรีนวล)

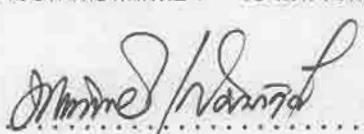
คณะกรรมการสอบ

.....  
  
..... ประธาน  
(อาจารย์สมใจ ศรีนวล)

.....  
  
..... กรรมการ  
(อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

.....  
  
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม  
(อาจารย์ประਯชน์ เรืองโรจน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....  
  
..... รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(อาจารย์ ดร.พรพิพิทธ์ เสมอภักดี)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

## ประกาศคุณภาพ

ปริญานินพนชลับบันี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และนำจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีพระคุณหลายฝ่าย

ขอทราบขอบคุณ อาจารย์สมใจ ศรีนวล อาจารย์เจริญ แสงดวงแท ซึ่งเป็นประธานและกรรมการที่ปรึกษานิพนธ์ ที่เคยช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนอบรมสั่งสอนผู้วิจัยเสมอมา

ขอทราบขอบคุณ อาจารย์ประยุทธ์ เรืองโรจน์ อาจารย์พรศักดิ์ พรมแห่ง อาจารย์จริน ศิริ คณะกรรมการพิจารณาเก้าอี้ครองระ เอียดปริญานินพนธ์

ขอขอบคุณ คุณสมศรี เทวรักษ์ คุณสาราณ วิจิตรพันธ์ และเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย จังหวัดสงขลา และเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสงขลา

ขอขอบคุณ คณะกรรมการเรียนบ้านสะกอม เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยดำเนินสะกอม ตลอดจนชาวบ้านดำเนินสะกอม อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในการให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ ด้าน งานท่าให้การเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งที่สุด

ขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกไทยคตศึกษา (ภาคพิเศษรุ่นที่ 3 ปี 2534) คือ คุณกัญญาศิริ จันทร์เจริญ คุณเจริญ หุ้นทอง คุณฐานะ สารมุณี คุณปรีชา จันทร์มณี คุณศิริพร รัชฎา คุณอัจฉิมा หมุคง และเพื่อนไทยคติร่วมรุ่นทุกคนที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ คุณความดีและประวัติอันพึงจะเกิดจากปริญานินพนธ์ลับบันี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมาก ตลอดจนความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

นุจิแทร์ ทีบวิรังภูล

## สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ .....	1
ภูมิหลัง .....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า .....	9
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า .....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น .....	10
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า .....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	12
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า .....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	13
เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับตามลักษณะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ..	13
เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษิต .....	16
เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าสังคมและวัฒธรรม .....	24
3 ประเพทและความหมายของภาษาชาวบ้านตามลักษณะ จังหวัดสงขลา .....	29
ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว .....	30
ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง .....	63
4 ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒธรรมจากภาษาชาวบ้านตามลักษณะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา .....	97
ระบบครอบครัวและเครือญาติ .....	97
การสร้างเสริมลักษณะนิสัย .....	98

บทที่	หน้า
ท่านนิยม .....	103
สภาพการตั้งถิ่นฐาน .....	105
อาชีพ .....	106
การคุณนาคม .....	109
คำสาñaและความเรื่อ .....	109
ประเพณี .....	110
ศิลปะการแสดง การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ .....	111
การศึกษา .....	112
เครื่องใช้ในครัวเรือน .....	112
 5 บทย่อ สรุปผล และข้อเสนอแนะ .....	113
บทย่อ .....	113
ความมุ่งหมายของการศึกษาทั้งค่าว่า .....	113
ขอบเขตของการศึกษาทั้งค่าว่า .....	113
วิธีดำเนินการศึกษาทั้งค่าว่า .....	114
สรุปผล .....	116
ข้อเสนอแนะ .....	120
 บรรณานุกรม .....	121
 บทคัดย่อ .....	126
 ประวัติย่อของผู้วิจัย .....	130

ภูมิหลัง

เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชี้ว่าเราเรียกันว่าสังคม มนุษย์จะเป็นต้องหาวิธีการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้อยู่ภายใต้แบบและกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อให้สังคมมีระเบียบและdırงอยู่ได้อย่างสงบสุข วิธีการควบคุมความประพฤติของสมาชิกในแต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและพื้นฐานทางสังคม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในอดีตสมัยที่สังคมไทยยังไม่มีการพัฒนาทางการศึกษา ไม่มีสถาบันการศึกษาที่เป็นระบบอย่างเช่นปัจจุบัน ชาวบ้านได้จัดระเบียบทางสังคมโดยอาศัยข้อตกลงกันเป็นสัญญาประชากร มีวิธีการถ่ายทอดด้วยลักษณะการปฏิบัติที่เห็นเป็นแบบอย่างการอบรมสั่งสอนหรือว่ากล่าวตักเตือนโดยตรง หรือไม่ก็ยกนิทานหรือคaculaล่องของกล่าวสอนเป็นอุทาหรณ์สอนใจ การใช้สำนวนเบรีบเนื่องเบรีบเบรีย หรือการใช้ถ้อยคำที่สามารถจำจ่าย ๆ สั้น ๆ กะทัดรัด สัมผัสคล้องจอง มีความหมายได้ใจความ เรียกว่า ภาษาช้ำบ้าน (Folk Proverbs) ซึ่งเบรีบเนื่องเบรีย เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทยให้ดำเนินมาอย่างเป็นระเบียบ ทั้งยังช่วยอบรมกิริยามารยาทให้กับเมืองและรัฐ รู้จักรักษาประเพณีอันดีงามเอาไว้

ภาษิตส่วนใหญ่เป็นคติสอนใจ ชี้แนะให้คนเกิดตี ทำตี ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 617) ให้ความหมายภาษาไทยไว้ว่า หมายถึง "คำกล่าวเป็นคติกลาย ๆ ใช้ได้ทั้งทางดีทางชั่ว แต่โดยความหมายแล้วประสงค์คากล่าวที่ถือเป็นคติ" เพื่อให้สะตอกในการพูดและการจดจำ ประกอบกับคนไทยมีนิสัยความเป็นเจ้าภาพมาก่อน จึงมักจะคิดถ้อยคำที่สละสละ คล้องจองกันและง่าย ๆ สั้น ๆ มีความหมายลึกซึ้งมาเรียบเรียงเป็นภาษาไทย เช่น

"เจี้ยวหมีเจี้ยวหมาว่าจ้าว"

หมายถึง การเห็นสิ่งที่ต้องหรือไม่มีค่า เป็นสิ่งที่สูงค่าจนเกินไป

"ปิ่งหยุดยิ่งไกล ปิ่งใบปิ่งแค่<sup>1</sup>"

หมายถึง ความพยายามอยู่ที่ในความสำเร็จอยู่ที่นั่น

จะเห็นได้ว่า ภาษาที่นี่มาเรียบเรียงเป็นภาษิตมักจะติดปากคนทั่วไป และได้รับการถ่ายทอดจากชนรุ่นแล้วรุ่นเล่าอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ได้รับการสั่งสมและสืบทอดโดยวิธีมุขปาฐะ หรือพูดต่อ ๆ กันมา

หากพิจารณาแล้วพบว่าในภาษิตแต่ละบทจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตริบชาบ้านที่เป็นเจ้าของภาษิตเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม การศึกษา การประกอบอาชีพและอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่มาหรือมูลเหตุการเกิดภาษิต เจือสัดสวนกัน (น.บ.ป. : 9 - 12) ได้กล่าวว่า "สุภาษิตไม่ได้เกิดจากนักประษัฐราชบัณฑิต เสมอไป ส่วนมากเกิดจากคนธรรมดานาทีพั่ง ฯ กัน เช่น ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวเรือ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษิตที่บริสุทธิ์ ตรงไปตรงมา" อิทธิพลที่มีผลต่อแนวความคิดของบุคคลเหล่านี้ที่ก่อให้เกิดภาษิตมีหลายประการด้วยกัน เช่น

ความเชื่อ เช่น "สรรศชั้นดาวดึงส์ ใบไม้สีงักแห่มาย<sup>2</sup>บุญช่วย

"กบกุโณย่าให้โลก<sup>3</sup>ร่อง"

ศาสนา เช่น "พระ ชี วัด ติดกันไม่ขาด"

"ดุฉัน<sup>4</sup>ไม่ช่วย ห้าร้ายแต่เอง<sup>5</sup>"

<sup>1</sup>แค่ หมายถึง ใจลื้

<sup>2</sup>แห่มาย หมายถึง นามี

<sup>3</sup>โลก หมายถึง ลูก

<sup>4</sup>ดุฉัน หมายถึง พระเจ้า

<sup>5</sup>แต่เอง หมายถึง คนเดียว กสุ่มเตี้ยว

พระเพลี่ เช่น "เดือนสินหยินดายใส่พาน เดนชานวอกหลานได้พoley"  
"คั่วตอกพอหลอกเต็ก"

คำนิยม เช่น "หัดแหลงข้าหลวง<sup>1</sup> เพื่อได้จับวงศ์ช้าง"  
"ยืนบนขา พาตัวเอง"

การศึกษา เช่น "อ่านง่ายเหมือนหมาป่า<sup>2</sup>สระ"  
"ก ข ห้องที่จำไม่พักคลาทาง"

อาชีพ เช่น "ตีนสายให้สร้างสวนพร้าว ตีนเข้าให้สร้างสวนยาang"  
"เรื่องถ่ายก้าวให้รุ่ม<sup>3</sup>เงิน รุ่มบ้านตีนหาญแบบลา"

การคุณน้ำคุณ เช่น "กะได<sup>4</sup>ไปกะไดมา ไม่พักพาเกวียน"  
"ชาวคอมเบริงเรือง ชาวเหนือ<sup>5</sup>เชช้าง"

สภาพภูมิศาสตร์ เช่น "อย่าตักดินถนนเล"  
"เลนออกเลน ไว้ใจไม่ได้"

<sup>1</sup>แหลงข้าหลวง หมายถึง พุดภาษาไทยภาคกลาง หรือภาษาไทยมาตรฐาน

<sup>2</sup>หมาป่า หมายถึง ไก่มี

<sup>3</sup>รุ่ม หมายถึง พวง กลุ่ม

<sup>4</sup>กะได หมายถึง เกย, ม้อຍ ๆ

<sup>5</sup>เช หมายถึง จี

ชาวเหนือ หมายถึง คนบ้านนอก ในที่ไม่หมายถึงคนแตนอาภอนทวี

บันเทิงและนันทนาการ เช่น "โนราห์เชียร์นีโอโน่ออก"

"คบหนังโรม<sup>1</sup> ทำโรงยังค่า<sup>2</sup>

ภาษาไทยถ้าไม่ใช่ภาษาที่ได้สัมภพแล้วลืมมากล่าวอ้างเป็นภาษา จะได้ใช้ขัดเกลาได้บรรพดิบถูบติให้เหมาะสม วิถีทั้งยัง เป็นหลักฐานทางภาษาที่แสดงให้เห็นวิวัฒนาการของภาษาและศิลปะการใช้ภาษาของคนแต่ละท้องถิ่นวิถีเดียว และสิ่งหนึ่งที่แฝงมากับภาษาไทยชาวบ้านเห็นจะได้แก่ การสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและสังคมของผู้คิดหรือเจ้าของภาษีต ดังที่ บร.วี. ขาวุฒิก้าว (2534 : 1 - 2) กล่าวว่า

"ภาษาเป็นแหล่งรวมความคิด ความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติ นิสัยใจคอตลอดจนอาชีพ อันนำไปสู่ความอยู่รอดของบุคคลในสังคม จะนั้น ในการศึกษาวัฒนธรรมในสังคมหนึ่งสังคมใด ภาษาไทยชาวบ้านก็เป็นแหล่งความรู้อีกประเพณีหนึ่งที่จะให้ข้อมูลได้ทั้งข้อมูลทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งแต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและพื้นฐานทางสังคม"

ปัจจุบันการคุณน้ำคมและการสื่อสารได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วและทันสมัย ส่งผลให้การถ่ายทอดภาษาไทยให้พรักระยะและถ่ายทอดใบยังชุมชนต่างถิ่นได้ง่าย ซึ่งทำให้ "ภาษาไทยชาวบ้านอาจไม่ได้สะท้อนถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่แท้จริงโดยตรงได้" (รักชาติ ชางแก้ว. 2534 : 5) ดังนั้นในการเลือกศึกษาภาษาไทยชาวบ้านควรพิจารณาถึงแหล่งชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ทั้งนี้เพื่อจะได้วิเคราะห์ข้อมูลและมองเห็นภาพลักษณ์ทางสังคมที่สะท้อนออกมายากภาษาชาวบ้านได้อย่างชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด

<sup>1</sup>หนังโรม<sup>1</sup> หมายถึง หนังตะลุง

<sup>2</sup>ยังค่า หมายถึง ประจำ

ตามลักษณะ อ่าເກອຈະນະ ຈັງໜວດສົງຂລາ ເປັນຫຼຸມຫນໍ້າທີ່ມີວິທີນະຮຽມເປັນເອກລັກຍື່ນແຕກຕ່າງຈາກຫຼຸມຫນໍ້າໃນອ້າເກອຈະນະອ່າງເທິ່ງໄດ້ຮັດ ຮາຍເລີພາໂອຢ່າງຢືນໃຈເຮືອງຂອງພາຫາ ຈາກບປະວັດຄວາມເປັນພາຂອງຫວັດສະກອມທີ່ ເຈີນ ມາກນວລ (2526 : 17 – 19) ໄດ້ຮັບຮຸນໄໝມີສອງກະແສດ້ວຍກັນ

ກະແສດ້ນີ້ກ່າວວ່າ ຫວັດສະກອມເປັນຫຼຸມຫນໍ້າພົມພາຈາກອ້າເກອຫອນຈີກ ຈັງໜວດປັດຕານີ້ ເພື່ອໜີ້ທີ່ວາຕົກໂຮຄ ມາດັ່ງດື່ນຫຼານໄໝໆທີ່ບ້ານນາງພັ້ງກາ ຕໍາມລະສະກອມ ອ້າເກອເຖິພາ ຈັງໜວດສົງຂລາ ຕົວມາເກີດກວະພນແລ້ວຈົນພູກຮະຈູດແທ້ງ ຜູ້ນາລົງໄດ້ອອກສ໌າຮວຈສັກນີ້ມາເຮືອຍ ທີ່ຈົນພົມຄລອງທີ່ໄໝລາຈາກອ້າເກອນາທີ່ ຈັງໜວດສົງຂລາ ອອກງຸ່ງອ່າວີໄທຍ່ທີ່ບ້ານນາງສະກອມ ຊຶ່ງເໝາະສໍາຫັນການຕັ້ງດື່ນຫຼານແລະທ່ານາທາກີນ ຮາຍເລີພາກ່າການປະມົງ ຈັກນີ້ຈຶ່ງໄດ້ຮັກສວນຫວັດນຳມາຕັ້ງນຳມາເຮືອນຢູ່ທີ່ບໍລິເວັດດັ່ງກ່າວຊື່ງເດີມເຮັດວຽກກັນວ່ານຳ "ສະຈອ້ວ" ເປັນການມາລູ່ດື່ນ ໜ້າຍດື່ງ ດັ່ນໄມ້ຂົດໜຶ່ງໃນເຕັກ ທີ່ ພລສີແຕງ ຊຶ່ງເປັນດັ່ນໄມ້ທີ່ພົມໃນຕໍາມລະສະກອມຂະໜາເຫັນມາຕັ້ງດື່ນຫຼານຄົງແຮກຕ່ອມກ່າວວ່າ ສະຈອ້ວ ໄດ້ເພື່ອນເສີຍງເປັນສະກອມ ຈນບ້າຈຸບັນ ອີກຮະແສສັນນິຍຼານວ່າບ້ານສະກອມມີປະວັດຄວາມເປັນພາໄມ້ຕ່າງວ່າ 200 ປີ ຮາຍໃນສົມຍີທີ່ກຽງຄວູງບູຊາແຕກເນື່ອປີ 2310 ຫວັດນຳທີ່ນີ້ສື່ອສາສານອີສລາມສ່ວນຫີ່ນີ້ໄດ້ພົມພາຈາກຮູງຄວູງບູຊານີ້ພ່ານມາຕັ້ງດື່ນຫຼານທີ່ບ້ານສະກອມ ແລະອີກສ່ວນຫີ່ນີ້ໄປດັ່ງດື່ນຫຼານທີ່ອ້າເກອຕາກໃນ ຈັງໜວດນຣາຊີວາສ ຫວັດນຳທີ່ສອງທີ່ນີ້ມີການທີ່ໄໝລ້າຍຄລື່ງນາກ ສໍາຫັນກຸ່ມຫວັດສະກອມເຂົ້າມາ ທີ່ກໍລັງໃນດັ່ກະໂຟໂກ້ສາເກາ ສ່ອງເຮືອຝ່ານນຳມາສະກອມ ເຫັນກາເລີທີ່ປາກນີ້ສະກອມເໝາະສໍາຫັນການຕິດສ່ອດ້າຂາຍ ຈຶ່ງໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງດື່ນຫຼານກລາງໝູ່ນຳ ຊຶ່ງເຮັດວຽກກັນວ່ານຳມາຈົນຄົງບ້າຈຸບັນ ກ່າວກັນວ່າຄົນຈົນທີ່ເຂົ້າອ້າສີທີ່ບ້ານສະກອມເປັນຈົນຫຼຸດເຕີຍກັນກົບຄົນຈົນທີ່ດັ່ງດື່ນຫຼານທີ່ຄົນນັ້ນຄຣອກແລະນຄຣໃນ ອ້າເກອເມື່ອງ ຈັງໜວດສົງຂລາ ລັດຫຼານທີ່ພົມຈະສົນຫຼຸນຫຼັດສົນນິຍຼານນີ້ໄດ້ແກ່ສໍາລາເຈົ້ານຸ່ມເຊົ້າກົ່ງທີ່ບ້ານຈົນ ຊຶ່ງມີລັກຂອະເຂົ້າເດືອວົກສໍາລາເຈົ້ານຸ່ມເຊົ້າກົ່ງທີ່ລັດມີເມື່ອງສົງຂລາ ນອກຈາກນີ້ ຫວັດນຳທີ່ຕໍາມລະສະກອມກັນຫວັດຈົນທີ່ຄົນນັ້ນຄຣອກແລະຄົນນັ້ນຄຣານ ມີຄວາມສັນພັນທີ່ແລະໄປມາຫາສູ່ກັ້ນອູ່ເສນອ ອ້າເຊື່ພັດກ່ອງຫວັດສະກອມໃນສົມຍີນີ້ ກຸ່ມຫວັດໄທຍ່ນສື່ລິມມັກຈະທຳການປະມົງຫຍາພື້ນ ສ່ວນກຸ່ມຫວັດຈົນກໍາຫາຍທາງທະເລ

สำหรับสินค้าของชาวบ้านตามลักษณะในสมัยนั้น บุน หัวน้ำวาย (บุน หัวน้ำวาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มุจrinทร์ ทิปจิรังกฎ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านปากบางสะกอม หมู่ที่ 4 ตำบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2536) กล่าวว่า สินค้าหลักที่นำไปขาย ได้แก่ ปลาเต็ม น้ำปลา กะปิ ปลาคราฟ ซึ่งรับซื้อจากกลุ่มชาวไทย มุสลิมในต่างลักษณะนั้นเอง นอกจากนี้ยังมีเกลือ เสือกระดูด กระสอบกระดูด ฯลฯ สินค้าเหล่านี้จะบรรทุกเรือสาquaหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เรือใบ ไปตามเมืองท่าต่าง ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ปัตตานี ตรังกานู เบอร์ลิส ประเทศไทยและจีน โดยออกใบเพียวนั่ง ๆ ประมาณ 7 วันถึง 1 เดือน จากลับจะบรรทุกสินค้าจากประเทศไทยกลับมาที่ต่างลักษณะนั้น แล้วบริเวณใกล้เคียง สินค้าที่น้ำยาส่วนใหญ่เป็นผ้า บุหรี่ น้ำหอม ทองคำ อาหารกระป๋อง อาหารแห้ง และอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน ฯลฯ

จากรูป จิตประคอง (จากรูป จิตประคอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มุจrinทร์ ทิปจิรังกฎ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านจีน หมู่ที่ 2 ตำบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2536) ได้กล่าวไว้อีกสอดคล้องว่า สมัยก่อนไม่มีถนนการคมนาคมต้องใช้เรือเป็นพาหนะ บริเวณปากน้ำสะกอมก่อนออกสู่ทะเลหลวงมีการตั้งต่านศูนย์การค้าที่ริมแม่น้ำเจย์สร้างศาลาที่ประทับเพื่อรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปูชนียอดมกุฎราชกุมาร เจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินผ่านต่างลักษณะนั้น ที่บ้านจีน ที่ตั้งศาลาที่ริมแม่น้ำเจย์สร้างตั้งแต่แรกเป็นต้นมา ต่อมา เมื่อมีการตัดถนนและการคมนาคมสะดวก ประกอบกับบริเวณปากน้ำจีน เดินทางการคมนาคมจากทางทะเลก็เปลี่ยนเป็นทางบกแทน จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ชาวสะกอมได้ติดต่อกับชาวบ้านเด่นอื่นได้อย่างกว้างขวาง และกลุ่มไทยพุทธที่เข้ามาสร้างบ้านสะกอมในลักษณะ เป็นเขตชุมชน ความเป็นเอกลักษณ์และความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวสะกอมได้แพร่หลายมากขึ้นเมื่อ หนังก็น่องหล่อ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หนังตะลุง) ได้สร้างตัวละครชื่อ "สะหน้อ" ซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมในต่างลักษณะนั้น ให้พูดภาษาสะกอม พร้อมทั้งเสนอวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวสะกอมมาให้ผู้คนได้ทราบ หากให้ภาษาสะกอมได้รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ก็จะในนามภาษาสะหน้อและภาษาสะกอม

เฉลิม มากนวลด (2529 : 2636 – 2638) ได้สรุปลักษณะภาษาสะกอมว่า ภาษาสะกอมเป็นภาษาที่มีสาเนียงแบลกผสมผสานระหว่างภาษาตากใบกับภาษา升ขลา ลักษณะเด่นเป็นพิเศษคือ คำสองพยางค์ซึ่งไม่นิยมติดคำหนึ่งภาษาถิ่นให้ทั่วไป และมีสำนวนเรวารที่เด่นมาก คือสำนวนการเตะ หรือเท้ง ซึ่งเป็นการตหาหนอย่างคมดาย แหงไว้ ด้วยอารมณ์ขัน

กว่า วสุลีวรรษ (กว่า วสุลีวรรษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นุ Jurinhr ที่บูริงกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านจีน หมู่ที่ 2 ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2536) ได้เล่าถึงอารมณ์ขันและสำนวนการเตะ การเท้งของชาวสะกอมว่า ครั้งหนึ่งมีชาวบ้านจากโรคพยอม ตามลักษณะบ้า อาเจอเทเพา จังหวัดสงขลา ได้เข้ามาขายกระดูกที่บ้านสะกอม หลังจากขายกระดูกหมดที่พารันเดินกลับโดยเดินเรือหน้าจูงมือกัน เป็นญี่ ๆ ชาวสะกอมเห็นเข้าก็หักหายว่า "โนไนกัมมาละโรหม<sup>1</sup>โรคพยอม เดินจันมือ เรียงสองเบื้อง<sup>2</sup>กะพร้าว่าสคานหาบ"

นอกจากสำนวนการเตะ หรือการเท้งแล้ว วัฒนธรรมการใช้ภาษาที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งของชาวสะกอม ได้แก่ ภาษิตชาวบ้าน ซึ่งมีลักษณะใช้ถ้อยคำที่ไม่ต้องไปกว่า การเตะ จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า จากความสัมพันธ์ของชนเผ่ากลุ่มที่อยู่ร่วมกันในตำบลสะกอม โดยไม่ประสบปัญหาความขัดแย้งทางศาสนาและวัฒนธรรมดังเช่น หลาย ๆ ท้องถิ่นกำลังประสบอยู่ ทำให้ภาษิตชาวบ้านที่ตำบลสะกอมมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนทั้งสามกลุ่ม เช่น

"จีน แขก ไทย นี่ว่า ถ้าแมลง<sup>3</sup>ภาษาถันรร<sup>4</sup>รือง"

"เรื่องค้ายกให้โรหมจีน โรหมบ้านดีนหาบປาบลา"

<sup>1</sup>โรหม หมายถึง พอก กสุ่น

<sup>2</sup>เบื้อง หมายถึง เมือง

<sup>3</sup>แมลง หมายถึง ปูด

<sup>4</sup>รร หมายถึง รู้

ด้วยนิสัยชาวสะกอมที่เป็นคนชอบสังเกต แล้วนำเบรียบเทียบกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทำให้ภารกิจช้ามานอกรอบ เกหะหนึ่งบรากกฎอุกามาในลักษณะที่นาความจริงมาเบรียบเทียบทั้งผู้ที่ได้รับการสั่งสอนหรือรับฟังเป็นรูปธรรมค่อนข้างชัดเจน เช่น

"เจ็บตะโพร<sup>1</sup> เป็นเหมือนเมื่อเดินแก้ชา หายแล้วเป็นเหมือนเมื่อเดินมา"

"ต้อง<sup>2</sup> กับชาวเมือง<sup>3</sup> ได้เรื่องแจวเรื่อ ต้องกับชาวเหนือ<sup>4</sup> ได้เรื่อแคมขาด  
ต้องกับชาวหลาด<sup>5</sup> ได้นาดหน้าแทก ต้องกับชาวรอง<sup>6</sup> นอนรับ<sup>7</sup> เบื้องด้าวห้าง"

เลิยบ ศุภกิจ (เลิยบ ศุภกิจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, มูลนิธิ ทีบจิรังถุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเดิม หมู่ที่ 5 ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536) ให้กล่าวถึงการสั่งสอนอีกรูปแบบหนึ่งของชาวสะกอมว่า จะไม่นิยมดำเนินวิชาที่หมายถ่าย แต่จะใช้ภานิตในลักษณะที่คาดการณ์ล่วงหน้า คล้ายการอวยพร แต่โดยความจริงหรือความหมายแล้ว เป็นการสอนที่ไม่ให้สืบตัวหรือประมาณ และการเตรียมตัวรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม อีกนัยหนึ่งคล้ายกับเป็นการประชดประชัน เช่น

"ต่อไปเดินตีนแม่ติดติน ให้กินเข้าวส่องมือ"

"ต่อไปลืมเข้าตัว พ้อได้จุดตะเกียงเจ้าพะย"

<sup>1</sup>เจ็บตะโพร หมายถึง เจ็บมาก ป่วยหนัก

<sup>2</sup>ต้อง หมายถึง คน

<sup>3</sup>ชาวเมือง หมายถึง คนในถิ่นเจริญ หรือผู้มีความรู้

<sup>4</sup>ชาวเหนือ หมายถึง คนบ้านนอก

<sup>5</sup>ชาวหลาด หมายถึง คนที่อยู่ในตลาด

<sup>6</sup>ชาวรอง หมายถึง คนที่มีอาชีพการแสวง

<sup>7</sup>รับง หมายถึง กัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวบ้านตามลักษณะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวบ้านตามลักษณะ ในด้านของภาษิตชาวบ้าน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ภาษาลักษณะเป็นภาษาที่มีลักษณะโดดเด่นและแตกต่างจากภาษาอื่นๆที่ใช้กันในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดสงขลา
2. ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นย่านชุมชนที่มีชาวจีน ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นระยะเวลายาวนาน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยมีความขัดแย้งทางศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีแนวความคิดที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นชุมชนหนึ่งที่น่าจะศึกษาด้านวัฒนธรรม

#### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อจัดประเพทและอธิบายความหมายของภาษาที่ใช้ของชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ภาษิตชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

#### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการรวบรวมภาษิตของชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ไว้เป็นรายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นเอกสารในการศึกษา และอนุรักษ์วัฒนธรรมการใช้ภาษา ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและความเจริญทางเทคโนโลยี
2. ผลกระทบจากการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ คติชนวิทยา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

### ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ภาษาไทยบ้านที่รวมรวมได้จากแหล่งข้อมูลเดียวเป็นภาษาไทยบ้านตามลักษณะ  
อาเภอจะนະ จังหวัดสงขลา แม้ว่าภาษานี้จะบรรยายในท้องถิ่นอื่นด้วยก็ตาม
2. การเสนอข้อมูลภาษาไทยบ้านในตามลักษณะ อาเภอจะนະ จังหวัดสงขลา  
จะใช้อักษรธิวัชให้เกิดเสียงภาษาไทยถิ่นได้มากที่สุด โดยยึดแนวทางการ เปลี่ยนตามพจนานุกรม  
ภาษาไทยถิ่นใต้พุทธศักราช 2529
3. การอธิบายความหมายจะได้มาจาก การสัมภาษณ์ผู้ออกข้อมูลและจากการ  
พิจารณาลักษณะสถานการณ์ที่ใช้ภาษานี้ ๆ
4. การอธิบายศัพท์และความหมายของภาษีตจะอธิบายควบคู่กับภาษาไทยบ้าน  
บทนัน ๆ

### ขอบเขตของการศึกษาทั่วไป

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ จะศึกษาภาษาไทยบ้านจากแหล่งข้อมูลในตามลักษณะ  
อาเภอจะนະ จังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ดังนี้
  - 1.1 หมู่ที่ 1 บ้านหัวนอน
  - 1.2 หมู่ที่ 2 บ้านจีน
  - 1.3 หมู่ที่ 3 บ้านเลียน
  - 1.4 หมู่ที่ 4 บ้านปากบາงลักษณ์
  - 1.5 หมู่ที่ 5 บ้านเติน
  - 1.6 หมู่ที่ 6 บ้านโรคสัก
  - 1.7 หมู่ที่ 7 บ้านม่อโซน
  - 1.8 หมู่ที่ 8 บ้านโรคยาง

## 2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 จำแนกและอธิบายความหมายของภาษาพิชชาบ้านตามแบบสังกัด อาเภอ จังหวัดสงขลา ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามเนื้อความของสุภาษิต ดังนี้

2.1.1 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว

2.1.1.1 ภาษิตเกี่ยวกับมนุษย์

2.1.1.2 ภาษิตเกี่ยวกับพืช

2.1.1.3 ภาษิตเกี่ยวกับสัตว์

2.1.1.4 ภาษิตเกี่ยวกับสิ่งของ

ฯลฯ

2.1.2 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง

2.1.2.1 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืช

2.1.2.2 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์

2.1.2.3 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสิ่งของ

ฯลฯ

2.2 ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากภาษาพิชชาบ้าน ตามคลังสังกัด อาเภอ จังหวัดสงขลา ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.2.1 อาชีพ

2.2.2 การศึกษา

2.2.3 คำนิยม

2.2.4 ประเพณี

2.2.5 นินทาการ

ฯลฯ

### นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษิตชาวบ้าน หมายถึง น้อยค่า สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต ที่มีการสืบทอดกันมาหรือสั่งสอนต่อ ๆ กันโดยวิธีมุขบasa ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ปรากฏในตลาดสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดสงขลา

### วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าภาษาภาษิตชาวบ้านตลาดสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์บุกเบิกข้อมูลในทุกหมู่บ้านของตลาดสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติผู้บุกเบิกข้อมูลไว้ดังนี้
  - 2.1 เป็นชาวตลาดสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดสงขลา
  - 2.2 มีภูมิลักษณ์อยู่ในแหล่งข้อมูลตั้งแต่เกิด เดินทางอยู่ในแหล่งข้อมูล และไม่เคยอพยพไปอยู่ที่อื่น
  - 2.3 มีอายุนับตากว่า 40 ปี
  - 2.4 ได้รับการศึกษามาไม่เกินระดับประถมศึกษา
3. การรวบรวมข้อมูล
  - 3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
  - 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยวิธีการสัมภาษณ์บุกเบิกข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและภาษิตชาวบ้านของตลาดสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดสงขลา โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียงด้วยแบบบันทึกเสียง
4. การจัดทำข้อมูล
  - 4.1 ถอดเนื้อความจากแบบบันทึกเสียง พร้อมตรวจสอบข้อมูล
  - 4.2 นำข้อมูลมาจำแนกจัดประเภทตามขอบเขตการศึกษาค้นคว้า พร้อมทั้งอธิบายความหมาย

## บทที่ 2

### เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านครัว

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านครัวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชที่ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla สะกอม อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla
2. เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยด
3. เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรม

### เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชที่ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla

เฉลิม มากนวลด (2526 : 17 – 19) รวบรวมประวัติความเป็นมาของตำบล สะกอม อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ไว้ว่า

สะกอม มาจากคำว่า สะหนรี เป็นภาษาลາວถิ่น หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบเล็ก มีผลสีแดง ซึ่งเป็นต้นไม้ที่พบในตามลักษณะที่ชาวบ้านได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ต่อมากว่าสหวรรษ ได้เพียนเรียงเบ็นคำว่า สะกอม จนเป็นปัจจุบัน สำหรับชาวบ้าน ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ตามลักษณะครั้งแรกนี้มีที่มาสองกระแสรด้วยกันคือ กระแสรห์ใน ก่อสร้าง ชาวบ้านก่อสร้างหนึ่งอยู่หน้ารรคขอทิวารกรรมมาจากอาเภอหนองจิก จังหวัด ปัตตานี มาอาศัยอยู่ที่บ้านบางพังกา อาเภอเทพา จังหวัดสangkhla ต่อมาระบบภาวะ ฝนแล้งจึงได้ย้ายถิ่นมาอยู่ที่ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ส่วนอีกกระแสร เล่าว่า ชาวสะกอมเป็นกลุ่มชาวไทยมุสลิมจากกรุงศรีอยุธยา ที่หนีมาเมื่อคราว เสียกรุงปี 2310 ล้วนหนึ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัด สangkhla อีกส่วนหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานที่อาเภอตากใบ จังหวัดราชบุรี ต่อมากลุ่มคนนี้ ก็ได้เข้ามาอาศัยและทำการค้าทางทะเล ซึ่งได้มีการติดต่อกับคนต่างถิ่น ทั้งภายใน และนอกประเทศไทย ชาวสะกอมจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างชนสามกลุ่มด้วยกันคือ กลุ่ม ชาวไทยมุสลิม ชาวจีน และชาวไทยพุทธ ซึ่งเข้ามาภายหลังในลักษณะ เขยหรือสะทิว

บ้านสะกอมยุคใหม่ แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง (ນ.บ.ป. : 3 - 5) กล่าวถึง  
ลักษณะนิสัยของชาวสะกอมว่า

ชาวสะกอมเป็นคนขี้น หลังจากที่ล้าคลองตื้นเจิน และการคมนาคมทางน้ำจะสะดวก  
ชาวสะกอมที่เลิกประกอบอาชีพประมงและการค้าขายทางทะเล หันมาทำการเกษตร  
ซึ่งสภาพดินเป็นดินรายไม้ เนื่องจากขาดการค้าขาย แต่อัศัยที่ชาวสะกอมเป็นคน  
ขึ้นหมื่นๆ แล้วสูญเสียให้ผลผลิตที่ออกมาก็คุณภาพและทำรายได้ให้เป็นอย่างดี ลักษณะ  
เด่นของชาวสะกอมอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวสะกอมมีชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป  
คือการใช้สานวนที่กรรมคุณภายในการตัดหนังหรือตะบุด หรือสิงหนึ่งสิงชา

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2529 : 2536 – 3638) สรุปภาษาสะกอมว่า  
ภาษาสะกอมเป็นภาษาที่มีสำเนียงแบลก เป็นการผสมผสานระหว่างภาษาตากใบกับภาษา  
สงขลา วัฒนธรรมการใช้ภาษาที่นำเสนอจะถือการ เพชรหรือการเทง ซึ่งครได้ยินจะอดหัวเราะ  
ไม่ได้ เช่น คะยะไรวน<sup>1</sup> เรียวเบื้อ<sup>2</sup> ยุง

สถานีอนามัยบ้านสะกอม (2536 : 1 – 10) ได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตำบลสะกอม  
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในปัจจุบันว่า ตำบลสะกอมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอ  
จะนะ จังหวัดสงขลา ห่างจากตัวอำเภอไปตามเส้นทางสายจะนะ-บัดตาลี เป็นระยะทาง  
7 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 31,400 ไร่ มีอาณาเขตดังนี้

กิ่มเหนือ จดตามลตลึงชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

กิ่มใต้ จดตามลสะพานไม้แก่น อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

กิ่มตะวันออก จดอ่าวยา

กิ่มตะวันตก จดตามลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

<sup>1</sup>วน หมายถึง กัน

<sup>2</sup>เบื้อ หมายถึง เหมือน

การบกครอง ตามลักษณะแบ่งการบกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ที่ 1 บ้านหัวนอน
2. หมู่ที่ 2 บ้านจีน
3. หมู่ที่ 3 บ้านเลียบ
4. หมู่ที่ 4 บ้านปากบางสะกอม
5. หมู่ที่ 5 บ้านตีน
6. หมู่ที่ 6 บ้านโรคสัก
7. หมู่ที่ 7 บ้านป่าอ่อน
8. หมู่ที่ 8 บ้านโรคยาง

สังคม ตำบลสะกอมมีจำนวน 932 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 6,237 คน  
เป็นชาย 3,045 คน เป็นหญิง 3,192 คน

ศาสนา ประชาชนนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 3.79 ศาสนาอิสลามร้อยละ 96.21  
มีวัด 1 แห่ง มัสยิด 4 แห่ง

อาชีพ ชาวตำบลสะกอมทำนาร้อยละ 60 พาสุวนร้อยละ 35 ทำการประมง  
ร้อยละ 1 รับราชการร้อยละ 1 รับจำจ้างและอื่น ๆ ร้อยละ 3

งานทัศนกรรมท้องถิ่น ชาวบ้านตำบลสะกอมมีฝีมือในการทำเสื่อกระโจดและกระ  
นกเขา แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในปัจจุบันการทำเสื่อกระโจดไม่มีคนสนใจมากนัก คงเหลือชาว  
ส่วนใหญ่สนใจการทำงานในโรงงานมากกว่า สำหรับการทำรองเท้าซึ่งมีอีกหลายครัวเรือน  
เนื่องจากทำรายได้ดีกว่าการสานเสื่อกระโจด

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำมา  
ใช้ประโยชน์ในการกำหนดกรอบการศึกษาค้นคว้า

## เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาอิต

การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับภาษาอิต  
ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งคร่าวเอกสารและงานวิจัยที่  
เกี่ยวข้อง โดยแยกประเภทนักศึกษาดังนี้

### 1. ความหมายของภาษาอิต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 617) ได้ให้ความหมายของภาษาอิตว่า  
ภาษาอิต หมายถึง "คากล่าวเป็นคำกลาง ๆ ใช้ได้ทั้งทางดี ทางชั่ว แต่โดยความหมายแล้ว  
เป็นคากล่าวที่ถือเป็นคติ"

เพ็ญแข วัฒนสุนทร (2528 : 4) กล่าววิจังภาษาอิตว่า "ภาษาอิต คือ คากล่าวที่มีคติ  
ชวนฟัง โดยมากเป็นคำสั้น ๆ แต่กินความลึกซึ้ง"

เชื้อ สตะ เวทิน (ม.บ.บ. : 1) กล่าวว่า "สุภาษิต แปลว่า ถ้อยคำที่ดี หมายถึง  
คำสอนหรือคำเตือนสติ"

นาลัย สุวรรณชาดา (2532 : 242) กล่าวว่า "ภาษาอิตเป็นคากล่าวที่สืบทอด  
กันมาตามประเพณี ซึ่งส่วนมากมีคติชวนคิด"

กิ่งแก้ว อัตถกร (2519 : 23) สรุปว่า "ภาษาอิตจะต้องเป็นข้อความสั้น ๆ แต่  
เน้นความลึกซึ้ง และต้องเป็นคำสอนในตัว หรือมีจะนั้น ต้องวางหลักเกณฑ์ความจริง  
อันหนึ่งอันใดซึ่งสามารถพิสูจน์ได้"

สุชารัตน์ หลิมไชยกุล (2529 : 12) กล่าวว่า "สุภาษิตตรงกับภาษาอังกฤษว่า  
Proverbs มุ่งหมายที่จะสั่งสอนให้บุคคลมีสติและประพฤติดี"

วาสนา เกตุภาค (2521 : 11) กล่าววิจังภาษาอิตว่า "เป็นข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ  
สะคลานแก่การจดจำและมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ"

จากการที่นักวิชาการได้นิยามความหมายของภาษาอิตไว้ข้างต้น พ่อจะสรุปความหมาย  
ของภาษาอิต หมายถึง ถ้อยคำง่าย ๆ สั้น ๆ ที่น่าเรียนเรียงให้กล่องของ รี  
ความหมายลึกซึ้ง ส่วนใหญ่สั่งสอนอบรมให้คนประพฤติดี

## 2. คุณลักษณะของภาษาไทย

กิจญ์ปุญ จิตต์ธรรม (2517 : 2) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องบرمสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี และยังช่วยแนะนำเยาวชนให้เป็นที่ต้องการของสังคม
2. ย่นภาษาไทย ๆ ให้สั้นเข้าและเข้าใจง่าย
3. บอกถึงลักษณะภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ
4. สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน
5. เป็นประยุทธ์ในการศึกษาภาษาไทยโบราณและภาษาไทยถิ่น

กาลับ สุวรรณชาดา (2532 : 244 - 245) ได้จำแนกความสำคัญของภาษาไทยไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการศึกษาบرم ภาษิตส่วนใหญ่เป็นคติสอนใจ ชี้นำคนดีดี พาดี ผู้ໃຫຍ່มีวิธีการที่แยกยลาใน การสอนบุตรหลาน โดยการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะสักซิงได้ใจความ เข้าใจง่ายและยังอุปมาอุปมาภัยให้เห็นจริง
2. เป็นเครื่องมือสื่อสารสังคม การศึกษาเรื่องราวนอดีตเราอาจศึกษา เหตุการณ์ข้อเท็จจริงได้จากประวัติศาสตร์ แต่เราอาจสัมผัสรู้ความนึกคิดและอารมณ์ของผู้คน ในสมัยก่อนได้จากภาษาและสำนวน
3. เป็นเครื่องมือสื่อภาษา ภาษิตสามารถถ่ายทอดความหมายอันลึกซึ้งสู่ผู้รับสาร โดยใช้ข้อความสั้น ๆ กะทัดรัด เป็นการประหยัดเวลา ประหยัดถ้อยคำ แต่ได้ความหมาย ครบถ้วนและชัดเจน และช่วยลดความรุนแรงของถ้อยคำ
4. เป็นหลักฐานทางภาษาที่แสดงให้เห็นวิวัฒนาการและศิลปะการใช้ภาษาของ ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น

เจือ สตะเวทิน (ม.บ.ป. : 65 - 67) กล่าวว่า "สุภาษิตเป็นต้นตอของวิทยาการ หลายสาขา และใช้เป็นกลวิธีหนึ่งในการนำเสนอภาษาไทยหรือการสร้างความสนใจในการ เรียนการสอน"

สุชารัตน์ หลิมไชยกุล (2529 : 78 - 79) สรุปคุณค่าของภาษาไทยไว้ว่า

1. เป็นแหล่งปรัชญาให้มนุษย์มีความคิด
2. ในทางการศึกษาสามารถนำภาษาไทยไปแพร่สอนที่หลากหลาย จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อรายวิชามากขึ้น

3. สอนธรรมชาติแก่มนุษย์

วาสนา เกตุภาค (2521 : 17 - 18) กล่าวถึงคุณค่าของภาษาไทยว่า "เป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมดีร่วงอยู่ได้ owania ประจักษ์นี้ที่แก่ยังที่เชื่อฟังและปฏิบัติตาม อีกทั้งยังเป็นหลักฐานทางการศึกษาวัฒนธรรม"

ประภาศรี ลีหอราไฟ (2523 : 125) กล่าวว่า "การศึกษาสุภาษิต ก้าวเดิน สวยงามไทย ช่วยให้ภาษากระชับคมคาย ไม่ต้องพูดอธิบายความมีด้วยภาษา บ่งอุบമาอุบในย นอกจากนั้น ยังสะท้อนความคิดและความเป็นอยู่ของคนไทยได้อย่างกว้างขวาง และเป็นเครื่องอบรมสั่งสอนลูกหลานได้ด้วย"

เพมูลย์ ดวงจันทร์ (2533 : 81) ได้สรุปคุณค่าของภาษาไทยถี่น่าได้ว่า

1. แสดงให้เห็นถึงอาชีพของคนในท้องถิ่น
2. สะท้อนภาษาและระบบการนับถือหรือที่ความเคารพ
3. แสดงถึงนิสัยใจคอของคนแต่ละท้องถิ่น
4. แสดงลักษณะพื้นฐานทางสังคม
5. แสดงทัศนคติที่มีต่อบุคคลต่างด้าว
6. แสดงสภาพที่นี่
7. แสดงถึงประเพณีท้องถิ่น

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2512 : 135 - 138) กล่าวถึงคุณค่าของภาษาไทยว่า "นอกจากมีคุณค่าในการสั่งสอนอบรมหรือเตือนสติแล้ว ยังมีคุณค่าพิเศษในบางแง่ เช่น ภาษาไทยที่ช่วยบอกสภาพภูมิศาสตร์ ภาษาไทยที่ความรู้ด้านสันวนภาษา ภาษิตสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ภาษิตน่าจะเป็นต้นเหตุของกลอนชาวบ้าน"

สรุปได้ว่า ภัยมีคุณต่ำทางสังคม ดังนี้

1. เป็นเครื่องมืออบรมสั่งสอนสมาชิกทางสังคม
2. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของมนุษย์ในสังคมและสภาพทั่วไปของสังคม

### 3. ที่มาหรือการเกิดภัยมิ

เจ้อ สตะ เวทิน (น.บ.บ. : 9) กล่าวถึงที่มาของภัยมิว่า "ไม่ได้เกิดจากนักประชารัฐบัณฑิตเสมอไป ส่วนมากเกิดจากคนธรรมดานาเชิงพ่อ娘 ๆ กัน เช่น ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวเรือ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมของคนเหล่านี้เป็นเหตุจูงใจให้เขาได้คิดขึ้นมา"

สุชาติ หลิมไชยฤทธิ์ (2529 : 15 - 18) ได้รวมลักษณะที่มาของภัยมิไว้ดังนี้

1. ภัยมิที่เกิดจากสัตว์
2. ภัยมิที่เกิดจากอวัยวะร่างกาย
3. ภัยมิที่เกิดจากอาชีพ เครื่องมือ
4. ภัยมิที่เกิดจากอาการ
5. ภัยมิที่เกิดจากธรรมชาติ

ながら สุวรรณชาดา (2531 : 855) กล่าวว่า

ที่มาของภัยมิอาจเป็นภัยเรื่องน่ารักน่ากลัวได้ จะเกิดขึ้นจากที่ใด คงสรุปว่า มาจากแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นความคิด อารมณ์ หรือประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. เกิดจากความรักและการครองเรือน
2. เกิดจากความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี
3. เกิดจากอาชีพและความเบื่ออยู่ในสังคม
4. เกิดจากลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของคน

เพ็ญฯ วจันสุนทร (2528 : 9 - 12) ได้แบ่งลักษณะการเกิดของภาษิตไว้ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ
2. เกิดจากการกระทำ
3. เกิดจากเครื่องแวดล้อม
4. เกิดจากอุบัติเหตุ
5. เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณีความเชื่อ
6. เกิดจากลัทธิศาสนา
7. เกิดจากความประพฤติ
8. เกิดจากการเล่น
9. เกิดจากนิทาน
10. เกิดจากพงศาวดาร

รักชาติ ข้างแก้ว (2534 : 11 - 12) ได้รวมรวมมูลเหตุการเกิดภาษิตไว้เป็นมาดังนี้

1. ลักษณะอาการของสิ่งที่มีชีวิต
2. ลักษณะอาการของสิ่งที่ไม่มีชีวิต
3. ลักษณะพฤติกรรมหรืออาการของสิ่งเหลือธรรมชาติ
4. สิ่งที่มีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต
5. สิ่งมีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต
6. สิ่งมีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งเหลือธรรมชาติ
7. สิ่งไม่มีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต
8. สิ่งไม่มีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งเหลือธรรมชาติ
9. สิ่งเหลือธรรมชาติสัมพันธ์กับสิ่งเหลือธรรมชาติ

มนี พยอมยงค์ (2521 : 17) ได้กล่าวว่า "ภาษิตถือม คำคม สุภาษิตของล้านนาไทยเกิดขึ้นด้วยเหตุหลายประการ เช่น นิสัยรักเจ้าบทเจ้ากลอน การชอบคำปฏิในลักษณะที่เป็นคำคู่จากคติในวรรณกรรมต่าง ๆ และจากการบัญญัติขึ้นในกลุ่ม"

ปี๕  
๒๕๓๓ ๖๗๖๙  
๘ ๗๐๙ ๗  
๑๗๓๔  
๘.๙



“พญลี้ ดวงจันทร์” (2533 : 81 – 82) กล่าวถึงที่มาของส้านวนในภาษาไทย  
ถี่นาตัวว่า มีที่มาจากการ ๔ ประการ

1. ส้านวนที่ได้จากการและเล่นพื้นเมือง
2. ส้านวนที่ได้จากธรรมชาติ
3. ส้านวนที่ได้จากกีฬา
4. ส้านวนที่ได้มาจากการกระทำของมนุษย์  
ก่อสร้างโดยสรุป ที่มาของภาษาอิต คือ
  1. เกิดจากการกระทำของมนุษย์
  2. เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
  3. เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม
  4. เกิดจากวัฒนธรรม
4. ประเภทของภาษาอิต

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ นักวิชาการได้แบ่งตามลักษณะต่าง ๆ เช่น การแบ่งตาม  
มูลเหตุการเกิด แบ่งตามเนื้อหา แบ่งตามการใช้ภาษา

พระศรีธรรมรังสรรค (2500 : 1 – 40) ได้จัดประเภทภาษาอิตไว้ดังนี้

1. หมวดกิน
2. หมวดทุกสูง
3. หมวดดน
4. หมวดคน
5. หมวดความประมาทและไม่ประมาท
6. หมวดภารงาน
7. หมวดการศึกษา
8. หมวดคบหา
9. หมวดบัญญา

ฉันท์ส ทองช่วย (2534 : 62 - 64) "ตึกสร้างปีงบประมาณการใช้สำนวนของชาวไทยภาคใต้ ไว้ดังนี้"

1. สำนวนประเกษาขิต เป็นสำนวนที่มีเจตนาในการอบรมสั่งสอน
2. สำนวนเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน
3. สำนวนเบรียงเทียน หรืออุนมานาญในย
4. สำนวนเกี่ยวกับความเชื่อ
5. สำนวนเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคล
6. สำนวนเลี้ยดสีประศประชัน

ณี พยอมยงค์ (2521 : 18 - 121) รวบรวมประเกษาขิตล้านนาดังนี้

1. คำสอนที่เบรียงเทียนกับสัตว์
2. คำสอนที่เบรียงเทียนกับวัตถุสิ่งของและอื่น ๆ
3. คำสอนที่เบรียงเทียนกับไม้ (พืช)
4. คำสอนที่เน้นเฉพาะบุคคลโดยแยกเพศชาย เพศหญิง

เพ็ญแข วัฒนสุนทร (2528 : 13 - 17) "ได้แบ่งประเกษาขิตตามสิ่งที่นิยมฯ"

เบรียงเทียนหรืออ้างอิงถึง ได้แก่

1. หมวดสัตว์
2. หมวดพืช
3. หมวดของใช้ในบ้าน
4. หมวดน้ำ

วาสนา เกตุภาค (2521 : 15 - 17) "ได้แบ่งประเกษาขิตตามหน้าที่ของภัยต"

ไว้ 3 ประเกษา คือ

1. ภัยตที่ห้ามการกระทำ
2. ภัยตที่แนะนำให้กระทำ
3. ภัยตที่ตักเตือนให้สติและความระมัดระวัง

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงประเภทของภาษาอิทธิหรือพญา ของชาวบ้านภาคตะวันออก  
เชียงใหม่ว่า แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. พญาสอนใจ หรือพญาภาษิต
2. พญาบ่อหรือพญาเกี้ยว

เจ้อ สตะเวทิน (ນ.บ.ป. : 2) แบ่งประเภทภาษิตตามลักษณะคำสอนว่า สอน  
ให้ฟ้า สอนให้เว้น และสอนโดยใช้ความจริง

นภาลัย สุวรรณชาดา (2532 : 246 – 250) ได้แบ่งประเภทภาษิตไว้ดังนี้

1. แบ่งตามรูปแบบ
  - 1.1. ภาษิตและส้านวนประเทานไม่มีสัมพัส
  - 1.2. ภาษิตและส้านวนประเทานมีสัมพัส
  - 1.3. ภาษิตและส้านวนประเทาเล่นคำ
2. แบ่งตามเนื้อหา
  - 2.1. ภาษิตและส้านวนเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน
  - 2.2. ภาษิตและส้านวนเกี่ยวกับความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี
  - 2.3. ภาษิตและส้านวนเกี่ยวกับอาชีพและการดำรงชีวิต
  - 2.4. ภาษิตและส้านวนเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของคน

ภูญโรขุ จิตธรรม (2518 : 4 – 8) จัดแบ่งภาษิตเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ภาษิตที่มุ่งอบรมสั่งสอน
2. ภาษิตที่มีส้านวนนរเรียนพื้นบ
3. ภาษิตที่เป็นแบบอุบമາอุบไมย
4. ภาษิตประเภทคำอ้างอิง

จากการที่ได้ศึกษาการจำแนกภาษิตจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า  
ภาษิตแบ่งออกได้เป็นประเภท ดังนี้

1. ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว
2. ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับหลายสิ่งหลายอย่าง

เอกสารที่เกี่ยวกับภารกิจ ผู้วิจัยนำใช้ประโยชน์ในการศึกษาภารกิจชาวบ้าน ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการกำหนดชื่อเรื่องและหัวโครงงานวิจัย
2. เป็นแนวทางในการจัดประชุมของนักงานชาวบ้าน ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla
3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

#### เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการศึกษาสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาภารกิจชาวบ้าน ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมที่จะใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษา ดังนี้

เศรษฐี เจริญวงศ์ (น.บ.ป. : 13) ให้ความหมายของสังคมว่า

หมายถึงกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ซึ่งเป็นแบบแผนที่สังคมนั้นได้กำหนดไว้เป็นแบบอย่าง เพื่อประโยชน์ของกลุ่มสังคม

ในสังคมหนึ่ง ๆ จะมีสถาบันทางสังคมเป็นองค์ประกอบ ได้แก่

1. สถาบันครอบครัว ซึ่งหมายถึงกลุ่มนัดตั้งแต่ 2 คนจนไป มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิต ทางการสมรส และเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม อีกห้าชั้น เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทาง ๆ
2. สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ มีวัฒนธรรม มีคุณธรรม สามารถทำประโยชน์ให้สังคมได้
3. สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่กำหนดแนวทางความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ช่วยควบคุมให้สังคมสงบสุข
4. สถาบันการปกครอง เป็นแบบแผนของการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความมั่นคงและปลดล็อกภัยของสังคม

5. สถาบันเศรษฐกิจเกี่ยวกับการครองชีพ การผลิต การซื้อขาย และ การแลกเปลี่ยน

การที่จะให้สถาบันทางสังคมอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ จะต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม

งานพิศ สัตย์สุวรรณ (2535 : 61 - 66) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดระเบียบทางสังคม พอกล่าวไว้ว่า ในสังคมจะมีการจัดระเบียบที่ให้สังคมมีความสงบและสามารถใช้ในสังคมสามารถดำเนินชีวิตของตนไปได้ การจัดระเบียบทางสังคมต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สมาชิกในสังคมคาดหวัง และยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งเรียกว่า บรรทัดฐานทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีชีวานิยม จริยธรรม กฎหมาย และค่านิยม

สุพัตรา สุภาพ (2535 : 36 - 37) กล่าวว่า การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ต้องปรับตัวเองให้เหมาะสมและเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยผ่านการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งหมายถึง กระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อที่จะเข้ากับคนในสังคม ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วยการขัดเกลาทางสังคม มุ่งบลูกรังความมีระเบียบวินัย ความมุ่งหวังการสอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ รวมทั้งการสอนให้มีทักษะ

อมรา พงศาพิชญ์ (2535 : 36) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและวัฒนธรรมว่า สังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง วัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม ช่วยประสานและผูกมัดสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยทำให้โครงสร้างทางสังคมคงอยู่ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสังคมแต่ละสังคม

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อสังคม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 734) ให้ความหมายว่า "วัฒนธรรม น. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ" ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พุทธศักราช 2485 หมายถึง "ความเจริญของงานและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลี่ยรวมกันของชาติและกีลธรรม อันดีของประชาชน"

สุชิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2527 : 11) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ "แนวทางในการแสดงออกของวิถีวิถีทั้งปวงที่บุคคลของกลุ่มนี้คิดขึ้น หรือกระทาที่เป็นแบบ หรือเสริมตอกัน แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้ยอมรับสืบทอด จนกระทั่งสิ่งนี้ส่งผลต่อนิสัยของการคิด การเชื่อถือและการกระทาของคนญี่ปุ่นมากแท้จริงกลุ่มนี้นั่น ๆ"

สมชัย ใจดี และคนอื่น ๆ (2535 : 1) สรุปความหมายวัฒนธรรมว่า หมายถึง "การดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงออกถึงความเจริญของงาน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความก้าวหน้า และศีลธรรมของประชาชน"

สุพัตรา สุภาพ (2534 : 107) แสดงทัศนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่า "มีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทาที่แสดงออกถึงวิถีวิถีตามนุญญ์ ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มุญญ์ได้คิดสร้างและเป็นกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากการประชุมชาติ"

เสรีเมีย เจริญวงศ์ (บ.บ.บ. : 11) ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า "หมายถึง ความเจริญของงานที่มุญญ์ทำให้เกิดขึ้น มีการปฏิบัติสืบท่อ ๆ กันมาในสังคมและถ่ายทอดให้แก่สมาชิกรุ่นหลัง ถือว่า เป็นผลก่อของสังคมที่ปฏิบัติสืบท่องกันมาช้านาน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุญญ์"

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุญญ์สร้างขึ้นหรือคิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและร่างกาย โดยมีการถ่ายทอดและสืบท่อให้แก่สมาชิกรุ่นหลัง หรือมีการสืบทอดในไล่สืบสังคมอื่นได้ด้วย วัฒนธรรมเป็นผลก่อทางสังคมและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุญญ์และสังคม

### ประเพณีของวัดนพธรรม

มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทวัดนพธรรมไว้หลายรูปแบบ เช่น

อมรา พงศ์พิชัย (2535 : 25 - 27) ได้จัดประเภทวัดดังนี้

1. วัดนพธรรมในลักษณะนบธรรม เป็นมหามงคลความเชื่อ

2. วัดนพธรรมในลักษณะสิงประดิษฐ์และสถาปัตยกรรม

เสรีณี เจริญวงศ์ (ม.บ.ป. : 12) แบ่งวัดนพธรรมตามลักษณะของวัดนพธรรม เป็น 2 ชนิด คือ

1. วัดนพธรรมทางวัตถุ คือ ความเจริญทางด้านวัตถุ สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีทั่วไป ๆ ที่มุ่งเน้นคิดขึ้นมา เช่น รถยนต์ อาคารบ้านเรือน ฯลฯ

2. วัดนพธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ ความเจริญทางด้านจิตใจ เป็นนามธรรม สัมผัสไม่ได้ แต่ออาจรู้ได้ด้วยการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดสืบต่องกันมา ได้แก่ อุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา ภาษา และจารีตประเพณี ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้แบ่งตามเนื้อหาของวัดนพธรรมอีกด้วย ได้แก่

1. คติธรรม คือ วัดนพธรรมที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต เป็นเรื่องของจิตใจ

2. เนติธรรม คือ วัดนพธรรมที่เป็นระบบเบียนแบบแผนประเพณี หรือข้อบังคับ ทางกฎหมายหรือกฎหมายเกล้าฯ ของสังคม

3. สมธรรม คือ วัดนพธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของสังคม

4. วัตถุธรรม คือ วัดนพธรรมทางวัตถุ สิ่งประดิษฐ์เจริญงอกงามทั้งหลาย

กรรมการศึกษานอกโรงเรียน (ม.บ.ป. : 28 - 29) กำหนดประเภทวัดนพธรรม ตามวิธีการสืบทอดดังนี้

1. ประเภทใช้เวลาสืบทอด เช่น นิกาน เพลง ภาษิต ภาษา ปริศนาคำไทย ความเชื่อ ฯลฯ

2. ประเทกที่ไม่ใช้ชาวอาสาบด็อก เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม พัฒกรรม สัญลักษณ์ ดนตรี กีฬาฯลฯ

3. ประเพกสม เช่น การแสดง การละเล่น ประเพณี และพิธีกรรม ฯลฯ สรุปได้ว่า วัฒธรรมมี 2 ประเพก คือ

1. วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม คือ วัฒนธรรมที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ เช่น ความเชื่อ ศาสนา ภาษา ภायี ประเพณี ฯลฯ

2. วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม คือ วัฒนธรรมที่ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายของมนุษย์ เช่น ศิลปกรรมแขนงต่างๆ งานหัตถกรรม และสิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาทันควันดังนี้

1. กำหนดเด้าโครงงานวิจัย

2. เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมจากภัยชาวน้ำน้ำทะเล อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

### บทที่ 3

#### ประเพทและความหมายของภาษิตชาวบ้านตามลักษณะ

#### อ่า哥จะนะ จังหวัดสangklaburi

การจัดประเพทและศึกษาความหมายของภาษิตชาวบ้านในตามลักษณะ อ่า哥จะนะ จังหวัดสangklaburi ผู้ศึกษาได้จัดประเพทตามเนื้อความของสุภาษิตดังนี้

1. ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว
  - 1.1 ภาษิตเกี่ยวกับมนุษย์
  - 1.2 ภาษิตเกี่ยวกับพืช
  - 1.3 ภาษิตเกี่ยวกับสัตว์
  - 1.4 ภาษิตเกี่ยวกับสิ่งของ
2. ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง
  - 2.1 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืช
  - 2.2 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์
  - 2.3 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสิ่งของ
  - 2.4 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืชและสิ่งของ
  - 2.5 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์และสิ่งของ
  - 2.6 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างพืชกับสิ่งของ
  - 2.7 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างพืชกับสัตว์และสิ่งของ

และการศึกษาความหมายของภาษิตชาวบ้านตามลักษณะ อ่า哥จะนะ จังหวัดสangklaburi ผู้ศึกษาได้แบลกความหมายหรือที่ความภาษิตจากบริบทแวดล้อม อันได้แก่ ท้อยก้า สถานะที่นานาประการในแบบภาษิตชาวบ้าน รวมทั้งรากาสที่ใช้ภาษิตชาวบ้านและอุดมสุ่งหมาย ที่ใช้ภาษิตชาวบ้านแต่ละบท

## ตัวอย่าง

"ก ข ห้องให้จำไม่พักคลาทาง"

ศัพท์

ไม่พัก หมายถึง ไม่ต้อง

ความหมาย "หนึ่นศึกษาเล่าเรียน เพื่อจะได้มีความรู้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต"

ดังนี้ ในการนำเสนอภาระเรียนในห้องเรียน อาทิเช่น จังหวัดส่งคลา จะจัดประเพณีและศึกษาความหมายดังนี้

### 1. ภาริทที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว

1.1 ภาริทเกี่ยวข้องกับมนุษย์

1.1.1 "ก ข ห้องให้จำไม่พักคลาทาง"

ศัพท์

ไม่พัก หมายถึง ไม่ต้อง

ความหมาย "หนึ่นศึกษาเล่าเรียน เพื่อจะได้มีความรู้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต"

1.1.2 "กินไม่รีจักเออม เท่มไม่รีจักเจ็บ"

ศัพท์

รี หมายถึง รู้

เออม หมายถึง อิ่ม

เท่ม หมายถึง ที่มี

ความหมาย "คนที่ไม่รู้จักพอ และสอนไม่รู้จักชา"

1.1.3 "ក្រុកមានឯងមាត់ផ្ទូយ ។ តួនាទី ប្រាក់ដាច់ដីមិំងមាសត្វុកបុក"

គីរី

ក្រុកមានឯង ឈើឃឹងព្យូរ

ផ្ទូយ ឈើឃឹង លីក

តួនាទី ឈើឃឹង សុខិវ (មិនកាម្មាយ)

ត្វុកបុក ឈើឃឹង ក្រុកបុក (នៅពីឱណីឈើឃឹង សុខិវ  
ធ្វើអូង ចារសករណម៉ក និយកវឌ្ឍិវឌ្ឍទេរិក ត្វុកបុក)។

គម្រោង ជាការងារមិនអាចដើរបានទៀត ដូចនេះ ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ  
បណ្តុះបណ្តាល ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ

1.1.4 "កោរីសិបទាំងមិនកោរី តិចលកេខ្លួនឯងមិនកោរីទេ"

គីរី

ទាំង ឈើឃឹង សិបទាំង តិច

លក់ ឈើឃឹង ត្វុក

គម្រោង ជាការងារមិនអាចដើរបានទៀត ដូចនេះ ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ  
បណ្តុះបណ្តាល ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ  
ឬក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ

1.1.5 "កោតែងបាប់"

គីរី

គម្រោង ជាការងារមិនអាចដើរបានទៀត ដូចនេះ ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ

ក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ឬការបុរាណ ទេ មិនមានប្រព័ន្ធផ្លូវការ ឬការបុរាណ ទេ

1.1.6 "เขานิรักอย่างปรึกษาหนักเลย เขายังเราห่าง  
ไปอย่างเดียว"

ศัพท์

ความหมาย "อย่ารักเขาช่างเดียว หากกลัวเขาไม่มี  
เยื่อใบไม้ตรี ก็ให้รับถอยตัวออกห่าง"

1.1.7 "เข้าอื้อ"

ศัพท์

อื้อ หมายถึง นิ่ง, คิดไม่ออก  
ความหมาย "คิดไม่ออก ไม่ได้สติ เป็นคนที่ไม่มีความรู้สึก  
นึกคิด"

1.1.8 "แยกเมืองไทย ไทยเมืองคอน จีนบ้านคอน คือไม่ได้"

ศัพท์

เมืองไทย หมายถึง ราชธานี ประเทศไทย  
ความหมาย "คนแยกกันมาจากการเมืองไทยนี่ คนไทยจาก  
นครศรีธรรมราช คนจีนจากสุราษฎร์ธานี เป็นคนที่คนไม่ได้"

1.1.9 "คนขี้คร้านทำงานนอกแทก"

ศัพท์

ขี้คร้าน หมายถึง เกียจคร้าน  
ความหมาย "ทำงานให้เสร็จเร็ว ๆ โดยทุ่มกำลังเข้าห้ามย่าง  
หักเรม ทำให้เง็บป่วยได้ ต่างจากคนเขยันที่จะทำงานอย่างสม่ำเสมอ"

**1.1.10 "คนจนท่ารายอุดแทก"**

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่มีอะไรแต่渥ร่าราย จนต้องเป็นหนี้ เป็นสิน ทางให้เกิดทุกๆ"

**1.1.11 "คนแจ็บ Rooney คนเข้า Rooney ใกล"**

ศัพท์

แจ็บ หมายถึง เจ็บ

ความหมาย "เป็นคนที่มีภารกิจมากจนไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง และไม่สามารถดูแลภาระงานได้ทั่วถึง"

**1.1.12 "คนเส้าอวดแรง แต็กอวดโร้ร"**

ศัพท์

แต็ก หมายถึง เด็ก

ความหมาย "คนแก่ที่อวดว่าตัวเองมีกำลังแข็งแรง และเด็กที่อวดภูมิรู้ของตนเอง เป็นคนที่ควรตาม"

**1.1.13 "คนบัญชาแม้กคม"**

ศัพท์

ความหมาย "คนฉลาดซ่อนเอา เปรียบผู้อื่น"

**1.1.14 "คนปากສาละวนคนไม่ໄດ"**

ศัพท์

สาละวน หมายถึง การพูดเสียดสีผู้อื่น

ความหมาย "คนที่ชอบพูดเสียดสีผู้อื่น คบไม่ได"

1.1.15 "คนยังแบ่ แม่ข้อง คนยังผัว พัวข้อง"

ศัพท์

ยัง หมายถึง มี  
ข้อง หมายถึง เป็นห่วง, คิดถึง  
ความหมาย "ควรรู้จักเวลา"

1.1.16 "คนลื้นสองปาง"

ศัพท์

ปาง หมายถึง แลก  
ความหมาย "คนที่ไม่มีสิ่งจะ ไม่มีความจริงใจ"

1.1.17 "คนสองเสียงต้อนไม่ได้"

ศัพท์

ต้อน หมายถึง คบ  
ความหมาย "คนไม่จริงใจ"

1.1.18 "คนหน้าดอกต้อนไม่ได้"

ศัพท์

ดอก หมายถึง กระซูก  
ต้อน หมายถึง คบ  
ความหมาย "คนบุคลิกไม่ดี ตามตารางบอกว่าไม่น่าคบ"

1.1.19 "คนแห่ม่ายปาก"

ศัพท์

แห่ หมาย หมายถึง ไม่มี  
ความหมาย "คนพูดเน้อย"

1.1.20 "ศืดอนมิตร เลือกมิตร"

ศีพท์

ความหมาย "การคบเพื่อนต้องเลือกคนดี"

1.1.21 "ศืดอนหนังโรม่ัง ทำโรงยังค่า"

ศีพท์

หนังโรม่ัง หมายถึง หนังตะลุง

ทำโรง หมายถึง ทำเวทีแสดงหนังตะลุง

ความหมาย "การคบกับหนังตะลุงจะต้องกอบฎและอุกเวที  
แสดงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เสื่อมเปลือย"

1.1.22 "ความดีเป็นของสะสม"

ศีพท์

ความหมาย "การทำความดีจะต้องหมั่นทำสม่ำเสมอ"

1.1.23 "ความอดทนเป็นتبะ"

ศีพท์

ความหมาย "คนอดทนจะ เป็นคนที่เข้มแข็ง"

1.1.24 "ค้อยแก่ค่อยห่าง"

ศีพท์

ความหมาย "คนแก่ก็จะไม่ได้รับการดูแลเอาใจสักจาก  
อุกกาลาน และห่างจากสังคม"

1.1.25 "คิดก่อนพาก"

ศัพท์

ความหมาย "การกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดควรคิดให้รอบคอบก่อน"

1.1.26 "ตื้อ kob ส่อง น่องปลี"

ศัพท์

ความหมาย "เป็นลักษณะของผู้หญิงที่ตื่น เหมาะที่จะเลือกเป็น  
ภรรยา"

1.1.27 "เคอะไม่บันได"

ศัพท์

เคอะ หมายถึง รั่ว, เช่นช่า  
ไม่บัน หมายถึง ไม่แน่  
ความหมาย "คนที่รั่วมาก"

1.1.28 "จริตติดตัว ถันทุ่มผัวไม่ทุ่มจริต"

ศัพท์

ถัน หมายถึง ทนทาน ยอม  
ทุ่ม หมายถึง ทิ้ง  
ความหมาย "ผู้หญิงที่มีนิสัยประจำตัว ยอมทิ้งสามีหรือของรัก  
โดยไม่ยอมทิ้งนิสัยเดิม"

1.1.29 "จีบแม่ค้า บ้าร้าว หลงโน้นราห์"

ศิพท์

บ้า หมายถึง ขอบ

ความหมาย "หลงรักคนกลุ่มนี้ หมายถึง แม่ค้า ร้าว โน้นราห์  
นักสื้นเปลือง"

1.1.30 "ชนะความเจกรธด้วยการไม่เจกรธ"

ศิพท์

ความหมาย "เมื่อสาหานาม มีความอดทนต่อความรู้สึก  
ของผู้อื่น"

1.1.31 "ขายสองหน้า"

ศิพท์

ความหมาย "ผู้ขายที่หลอกลวง คนไม่ได้"

1.1.32 "ตีค่าแล็บด่า"

ศิพท์

ค่า หมายถึง เท่า

แล็บ หมายถึง เล็บ

ความหมาย "คนที่ไม่ค่อยมีน้ำใจ"

### 1.1.33 "ต่อหน้าบัง ลับหลังแขก"

ศัพท์

บัง หมายถึง ที่ชาย

ความหมาย "คนที่ไม่จริงใจ ต่อหน้าและลับหลังปฏิบัติ  
ไม่เหมือนกัน เทียบกับคนไทยที่พูดกับชาวไทยมุสลิมที่มีอายุมากกว่า ต่อหน้าห้ามการยกย่อง  
เรียกว่า บัง ซึ่งแปลว่า ที่ชาย แต่พ่อพูดถึงชาวไทยมุสลิมคนนั้นกับคนอื่น กลับบอกว่า เมื่อ  
สักครู่ได้พบกับแขกคนนั้นแล้ว"

### 1.1.34 "ตามอุดต้องมีคนจูง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่มีความรู้ หรือไม่มีความสามารถ จะเป็น

ต้องมีคนสอนหรือปักหลัก"

### 1.1.35 "ตาล่อค้าว่า"

ศัพท์

ตาล่อ หมายถึง อายากาดี ทะกอะ

ความหมาย "คนที่อยากได้ของคนอื่น"

### 1.1.36 "ต่างคนต่างพาตัว"

ศัพท์

พาตัว หมายถึง ช่วยตัวเอง

ความหมาย "คนทุกคนจะต้องช่วยตัวเอง"

1.1.37 "ดูอันไม่ช่วย ผู้ร่วยแต่เอง"

ศัพท์

ดูอัน หมายถึง พระเจ้า

ความหมาย "คนร่วยที่ไม่มีน้ำใจ เอื้อเพื่อเพื่อแต่ ก็จะไม่รับ  
การช่วยเหลือจากพระเจ้า"

1.1.38 "ถล่าเลิกแล้วลามาก"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ถล่าตัวไปกับความชั่ว จะเลิกก็ลามาก"

1.1.39 "ผู้มีอขวาจ/left>วยไม่ระหว่างปากอด มือหคตินหดปากอด  
ไม่ระหว่าง"

ศัพท์

ขวาจ/left>วย หมายถึง ขยัน อุย្ញาน อยู่ไม่ถึง

ระหว่าง หมายถึง ทุเลา 纠缠

ความหมาย "คนขยันจะไม่อุดอยาก แต่สำหรับคนเกียจคร้าน  
จะมีความลามาก"

1.1.40 "หงษ์ยุโอย่าให้รอกร่อง"

ศัพท์

รอก หมายถึง ลูก

ความหมาย "อย่าทำหน้าให้ใหญ่ใจโตขณะที่ครอบครัวลามาก"

#### 1.1.41 "ท่ายสอดยัด"

ศัพท์

ท่ายส หมายถึง งอน เส้นด้า

ยัด หมายถึง รับประทาน

ความหมาย "คนที่เล่นเต็มมากหรือมัวแต่งอนก็จะไม่ได้

รับประทานอาหาร หรือไม่มีคุณจ้อ"

#### 1.1.42 "ท่าอย่าไรให้มีวาระ"

ศัพท์

ความหมาย "การทำงานหรือการตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

จะต้องคิดให้รอบคอบ รอเวลาที่เหมาะสม บางช่วงต้องเว้นระยะ หรือพักผ่อนบ้าง

อยาหักหมา หรือทุ่มเทจนหมดตัว"

#### 1.1.43 "ท่าอย่าให้บุหรัน"

ศัพท์

บุหรัน หมายถึง การสอบถามรายละเอียด

ความหมาย "การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดต้องศึกษารายละเอียด

หรือถามจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อจะได้ไม่เกิดพลาด"

#### 1.1.44 "ทุ่มระลอกไม่เหลือวหลัง หน้าไม่ทันเอารองไว"

ศัพท์

ทุ่ม หมายถึง ทิ้ง

รอง หมายถึง กัน

ความหมาย "คนที่ขาดความเอาใจใส่ต่อครอบครัว"

**1.1.45 "นอนตีกระหง"**

ศัพท์

ตีกระหง หมายถึง นอนไขว่ห้าง

ความหมาย "คนที่ไม่รู้ร้อนรู้หนาว หรือคนที่สบายนิ่ง"

**1.1.46 "นอนทำไว้บุญญา ทำไม่อดสากะอุดอยาก"**

ศัพท์

ทำ หมายถึง รอ

อดสา หมายถึง อุตสาหะ พยายาม ขยัน

ความหมาย "คนที่นอนรอบุญญาไว้ ทำไม่ขยันก็จะอดอยาก"

**1.1.47 "นอนเที่ยงเสียเวลา นอนทำไม่ได้กิน"**

ศัพท์

ความหมาย "การ เป็นคนเกียจคร้านนอนกลางวันทำให้เสีย

เวลาทำมาหากิน และการนอนรอให้คนอื่นช่วยเหลือก็จะอดกิน หรือไม่มีคราให้ความ

ช่วยเหลือ"

**1.1.48 "นั่งนานแหลงมากงานนื้อย"**

ศัพท์

แหลง หมายถึง ผูก

ความหมาย "คนที่นั่งพูดมาก ย้อมเสียเวลาการทำงาน"

1.1.49 "นาดสาง ๆ ย่างกีฟึ่ง"

ศัพท์

นาดสาง ๆ หมายถึง แกว่งมือใบนา  
กีฟึ่ง หมายถึง ครั้งหนึ่ง  
ความหมาย "คนที่ทำทำงานเหมือนห้างงานมาก แต่ทำงาน  
ได้น้อย"

1.1.50 "ແນັງໄວ້ໄດ້ກ່າວຮ ແລ່ງໄປຂາດຖຸນ"

ศัพท์

ແນັງ หมายถึง นິ່ງ  
ความหมาย "ເລຍໄວຕີກວ່າພຸດເພຣະອາຈທໍາໃຫມ່ເຮືອງ ທີ່ອ  
ເກີດກາຮເຈົາຈົດໄດ້"

1.1.51 "ໂນຮາທີ່ເຊຍບື້ມືອ້ນຳອົກ"

ศัพท์

ความหมาย "ຄົນທີ່ໄນມີຄວາມສາມາດທີ່ອ ເຕີຍິນຕ້າໄນພ້ອມ  
ກີຈະຊາດຄວາມມື້ນໃຈໃນກາຮປະກອບກາຮຈາດໄດ້ ๆ"

1.1.52 "ໂນຮາທີ່ມູຕະຕີ ເປັນຄຣີເປັນເສີຍງ"

ศัพท์

ມູຕະຕີ หมายถึง ນາກລອນ  
ความหมาย "ຄົນທີ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດກີຈະ ເປັນຄຣີແກ່ຕົວ  
ແລະໄດ້ຮັບກາຮຍກຍອງຈາກສັງຄນ"

1.1.53 "บ้าหัวใจ"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่หลงผู้อื่น"

1.1.54 "ปากหวานรักซี้เบร์ยَا"

ศัพท์

รักซี้ หมายถึง กัน

ความหมาย "คนที่ปากกับใจไม่ตรงกัน ส่วนใหญ่มักจะพูดคุ้มจิตใจมากโดยติดร้าย"

1.1.55 "พมภูด ตาแดง แข็งคืน"

ศัพท์

พมภูด หมายถึง พมเปียกหยอยติดหนังศีรษะ

ความหมาย "คนที่มีบุคลิกกล้ามแน่นไปแล้ว"

1.1.56 "ฟ้อแม่เกลียด พ่อเมืองชาวบ้านรัก"

ศัพท์

ความหมาย "ฟ้อแม่ถึงแม้ว่าจะ เกลียดลูกอย่างไรก็ต้องรัก"

1.1.57 "พาร่างรอง"

ศัพท์

ความหมาย "การเป็นคนเมี้ยวพริบฉลาด ขึ้น เอาทัวรอง"

1.1.58 "เพลงคนธรรฟ์ให้สนุก ให้หมดทุกชีนใจเราได้"

ศิพ์

ความหมาย "คนเราจะต้องมีความสนุกบ้างจะทำให้ตัวเอง  
มีความสบายนิ"

1.1.59 "พังซักบูไว้ซักบู"

ศิพ์

ความหมาย "อย่าเชือ肯ง่าย หรืออป่าเชือค'กูดของคน  
ทั้งหมด"

1.1.60 "ยะกับให้ถูกพำนอง"

ศิพ์

ยะกับ หมายถึง พูด

ความหมาย "พูดจาให้ถูกต้อง เก暗暗สมกalem เทศ"

1.1.61 "ยกเจ็ดที่ มีเจ็คหน"

ศิพ์

ความหมาย "คนจนย่อมมีโอกาสราย หรืออาจจะกลับไป  
จนอีก เพราะจะน้อยอย่างมาก"

1.1.62 "ยิ่งจนเหมือนยิ่งสั้น"

ศัพท์

ความหมาย "คนจนดูคล้ายกับคนที่ไม่มีนาเงิน เนื่องจากไม่มีทรัพย์สินจนเรือไคร้ได้ ทั้ง ๆ ที่อยากจะซื้อ"

1.1.63 "ยิ่งรื้อยิ่งร้าง ยิ่งว่ายิ่งลึก"

ศัพท์

ความหมาย "ยิ่งรื้อเพิ่มความหลังจะท้าให้ยิ่งกระซักัน ยิ่งซักถามมากก็จะได้ทราบรายละเอียดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น"

1.1.64 "ยิ่งหยุดยิ่งໄก ยิ่งใบยิ่งแค"

ศัพท์

แค่ หมายถึง ใกล้

ความหมาย "คนเราจะต้องขยันและมีความพยายามเพื่อไปให้ถึงจุดหมายอย่างรวดเร็ว"

1.1.65 "ร้อนก่อนไฟ"

ศัพท์

ความหมาย "อย่างรวดเร็วที่จะมีเรื่องหรือเกิดเหตุการณ์ใด ๆ"

1.1.66 "ระเบ็นบ่าด้าน ขี้คร้านอกแตก บังเท่าไรจิ้นบอกพีเดียว"

ศัพท์

ระเบ็น หมายถึง ขัน

จิ หมายถึง จะ

ความหมาย "คนขยันจะค่อย ๆ ทำงานเมماะกับสภาพแวดล้อม

ของตัวเอง ส่วนคนเกียจคร้านจะรีบทำงานแบบหักโหมไม่คานึงถึงสภาพร่างกาย"

1.1.67 "ราร่าเบื้องโนราห์รงคู"

ศัพท์

ราร่า หมายถึง ชุมชาม

โนราห์รงคู หมายถึง การแสดงมนต์ราห์แก่น

ความหมาย "คนที่ชุ่มช้ำม อุกลิ้กุกลเเนเมื่องการแสดง

มนต์ราห์แก่น"

1.1.68 "รู้มากยกน้ำน รู้น้อยพลอยรำคาญ"

ศัพท์

ความหมาย "คนรู้มากก็ต้องช่วยเหลือเพื่อนผู้อื่นเสมอหรือ

มักกูกเพื่อบรร堪บ่นอยู่ ๆ แต่คนที่รู้น้อยเพื่อนก็รำคาญไม่อยากดู"

1.1.69 "เรื่องศัพท์เรื่องกลอนต้องให้เรียนเรียง"

ศัพท์

ความหมาย "คนเราจะต้องมีความรู้ให้แตกล้าน"

1.1.70 "ล่าล่าไปน้องใจฟูว่าพี่"

ศิพท์

ล่าล่า หมายถึง นาน ๆ ไป

ฟูว่า หมายถึง กว่า

ความหมาย "ในอนาคตน้องจะได้ดีกว่าพี่"

1.1.71 "ส้มสด"

ศิพท์

-

ความหมาย "คนไม่มีความคิด"

1.1.72 "แล่นจนหนืดมือหนืดไม้"

ศิพท์

แล่น หมายถึง เล่น

หนืด หมายถึง หมด

ความหมาย "เล่นการพนันจนหมดตัว"

1.1.73 "โลกฟ้อ เดียวแม่เดียว กะใจไม่เหมือนกัน"

ศิพท์

-

ความหมาย "คนเราต่างคนต่างจิตต่างใจ แม้จะเป็นพี่น้อง

กันก็ตาม"

1.1.74 "วิชาท่วมหัว พาตัวไม่รอด"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่มีความรู้แต่ไม่รู้จักใช้ประโยชน์ไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาได้"

1.1.75 "ส่งขลวยอน แครบลีน"

ศัพท์

ย้อน หมายถึง ยุ้งชิ้ง

บลีน หมายถึง หลอกลวง

ความหมาย "ลักษณะนิสัยของคนจังหวัดส่งขลวยอนมักจะชอบยุ้งชิ้ง ส่วนคนจังหวัดแครบลีนร้ายกาจหลอกลวง จะนั่นการคบคนสองจังหวัดนี้ต้องระวังระมัดระวัง"

1.1.76 "สรรษ์ชั้นดาวดึงส์ ใบไม้ถึงฝ่าหนาม่ายบูญช่วย"

ศัพท์

ความหมาย "คนต้องหมั่นทำความดี เพื่อจะได้มีความสุข หรือได้ชื่นสรรษ์"

1.1.77 "สอนคนจิ้ห์ดีสอนยก คงเห็นอย่างเสียก่อนสอนไม่ไว"

ศัพท์

ความหมาย "การสอนคนให้เป็นคนดี เป็นสิ่งที่กระทำยากอาจจะหมายความอุดหนอก่อนที่จะประสบความสำเร็จ"

1.1.78 "ເສດຖະກິດ ໂຄງທຸດພື້ນແມລັນ"

ສັບຕິ

ໂລກທຸດ ມາຍເລີ່ມ ພຸດ

ແມລັນ ມາຍເລີ່ມ ຈົນ, ຂອກ

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ເພີ່ມມືສູານະ ແລ້ວວັດທະວຽກ"

1.1.79 "ຫຼິ້ງຈະຕີເພຣະປຣນິບຕີຮັກມາສັດຍີ ແມ້ນຫາຍຮັກອ່ານີບຕີວິດວາ  
ນະເຈັນາ"

ສັບຕິ

ຄວາມໝາຍ "ຜູ້ຫຼິ້ງທີ່ດີຈະຕັດເປັນຄນທີ່ເອາໃຈປຣນິບຕີແລ້ວມີ  
ຄວາມສັດຍີ ພຣ້ອມທີ່ເປັນຄນທີ່ມີອັນຍາກຮ້າຍໄມ້ດີ ໄນເຢືອທີ່ກັບຜູ້ຄະເຮືອຜູ້ໜາຍທີ່ມາຈຶບ"

1.1.80 "ຫຼິ້ງຫ້ວ້ວດັງ ທາຍຄື່ງຮ້ອງເພລັງ"

ສັບຕິ

ໜ້າ ມາຍເລີ່ມ ຫ້ວເຮາຍ

ຄວາມໝາຍ "ຜູ້ຫຼິ້ງທີ່ຫ້ວເຮາຍ ເສີ່ງດັງ ຜູ້ໜາຍທີ່ຂອບຮ້ອງເພລັງ  
ໄໝເໜັກທີ່ຈະເລືອກເປັນກະຮຽນແລະສາມີ"

1.1.81 "ແພລັງເປັນຢ່ານ"

ສັບຕິ

ຢ່ານ ມາຍເລີ່ມ ຕ້ອນເນື່ອງ, ແດວ

ຄວາມໝາຍ "ພຸດໃນເຮືອຍ ຈາກເຮືອງໜຶ່ງໄນບັງອັກເຮືອງໜຶ່ງ"

1.1.82 "ญี่ปุ่นพัง ทันหลังชาเลาะ"

ศัพท์

ชาเลาะ หมายถึง ชาเลาะ

ความหมาย "พังยังไม่ได้จบประโยคชวนชาเลาะสู่สนหนา"

1.1.83 "ให้คนจนเข็นเหยียบ"

ศัพท์

-

ความหมาย "คนรวยทิ่มให้คนจนดูถูก"

1.1.84 "อย่าตื้อบเพื่อนสอง"

ศัพท์

-

ความหมาย "อย่ามีคืนรักสองคนในเวลาเดียวกัน"

1.1.85 "อย่าตื้อบคนหน้ามือหลังมือ"

ศัพท์

-

ความหมาย "อย่าคนกับคนที่ปากกับใจไม่ตรงกัน"

1.1.86 "อย่าเอาจมูกเทส马上หายใจ"

ศัพท์

เทศ หมายถึง ชาวอินเดีย

ความหมาย "คนเราต้องพึ่งตนเอง"

1.1.87 "อย่าหาสมองเพื่อนให้หาสมองเอง"

ศัพท์

ความหมาย "คนต้องพึงตนเอง หรือใช้ความสามารถของตนเอง"

1.1.88 "อยากหมกับเออม"

ศัพท์

อยาก หมายถึง ภิวะหย

เออม หมายถึง อิ่ม

ความหมาย "คนจนที่ได้แต่งงานกับคนร่ำรวย"

1.1.89 "โรบุชาเป็กกัน"

ศัพท์

โรบุ หมายถึง อญู่

เป็กกัน หมายถึง ช่วยเหลือ

ความหมาย "อญู่ด้วยกันต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน"

## 1.2 ภาษิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกับพิษ

### 1.2.1 "ข่าวสารนี้บังกาอก"

ศัพท์

ความหมาย "ของที่มีสิ่งไม่ดีปะบัน หรือถูกสาวที่มองภายนอก  
ว่าดี แต่ความจริงแล้วเป็นคนที่ฝ่านผู้ชายมาแล้ว"

### 1.2.2 "โคนคดเชื่อปลาใจเด็กลดดี ถ้าโคนเชื่อปลาดุดะหมดหวัง"

ศัพท์

เชื่อ หมายถึง ตรวจ

ความหมาย "คนที่ตรวจสอบแล้วกลับตัวได้นับว่า เป็นคนดีนัยกย่อง  
ส่วนคนที่ดีแล้วประพฤติตัวไม่เหมาะสมสมถยากที่จะกลับตัวได้"

### 1.2.3 "ดอกไม้ท้ายสวน"

ศัพท์

ความหมาย "ผู้หญิงที่ไร้ค่า"

### 1.2.4 "ผ้าเต้าล้าไปซึ้งพร้าล้านา"

ศัพท์

ผ้าเต้า หมายถึง พักทอง

ถ้า หมายถึง เลือบ

ซึ้งพร้า หมายถึง พักเขียว

ความหมาย "การมีน้ำใจเอื้อเพื่อชั่งกันและกัน"

**1.2.5 "ผักชุมจี๊ดเครื่องน้ำเต้า"**

ศัพท์

ผักชุม หมายถึง ชื่อผักชนิดหนึ่ง บางถิ่นเรียกผักหมู  
ความหมาย "คนที่หงษ์ เยอทะยาน"

**1.2.6 "ผักเบี้ยล้าจื้นตันโรบند"**

ศัพท์

ผักเบี้ย หมายถึง ผักชนิดหนึ่งในแบบ ๆ  
ล้า หมายถึง เตือย  
ตันโรบند หมายถึง ต้นดาลโรคตัน  
ความหมาย "คนที่ໄสุงจนเกินศักดิ์"

**1.2.7 "พร้าวเชาะพวง"**

ศัพท์

เชาะ หมายถึง ผูก  
ความหมาย "คนที่ใบหน้าด้วยกันเบรียบเหมือนสามีกับภรรยา  
ที่จะต้องเป็นคู่ควรคิดกันเสมอ"

**1.2.8 "ร่มปลาย"**

ศัพท์

ร่ม หมายถึง รต, พอง  
ความหมาย "คนที่อวดรำอวดรวย หึ้ง ๆ ที่ไม่มีทรัพย์สิน"

**1.2.9 "ไม่ชาซึ่การบอนน บอนอย่าดัน ไม่ชาซึ่การมันน มันอย่าล้า"**

ศัพท์

ความหมาย "ไม่ควรยุ่งเรื่องชาวบ้าน"

1.2.10 "ไม่อ่อนไม่หอนหัก"

ศัพท์

ไมหอน หมายถึง "ไม่เคย  
ความหมาย "คนที่อ่อนน้อมถ่อมตนจะมีคุณรัก"

1.2.11 "โลกหมุนหล่นไม่เสียยาง โลกยางลูกยางหล่นไม่ไกลตัน"

ศัพท์

โลกหมุน หมายถึง ชนุน  
โลกยาง หมายถึง ตันยาง  
ความหมาย "ลูกคนตีก็จะต้องเป็นคนตีเข่นเดียวกับฟองแม่"

1.2.12 "หนวยเพาะได้"

ศัพท์

หนวย หมายถึง เมล็ด  
ความหมาย "คนที่มีเทือกเขาเหลือกอตีหมายสำหรับเลือก  
เป็นคู่ครองได้"

1.2.13 "หน่อแก่หวาน"

ศัพท์

หวาน หมายถึง กว่า  
ความหมาย "เด็กที่อวดรู้กว่าผู้ใดใหญ่"

### 1.3 ภาษิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์

#### 1.3.1 "ໄກເຈາະຕາຫູນ"

ສີພົໍ່

ເຈາະ ແນາຍດື່ງ ຈິກ

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ຕ່າມໆແຫຼຸດປາກ"

#### 1.3.2 "ເຂົາຈັວໄໜ້ຫລນຫລັ້ງ"

ສີພົໍ່

ເຂົາຈັວ ແນາຍດື່ງ ເຂົວວັວ

ຫລນຫລັ້ງ ແນາຍດື່ງ ກລັບຫລັ້ງ

ຄວາມໝາຍ "ຄນແກ່ກລັບເປັນຄນໜຸ່ມມ່າໄດ້"

#### 1.3.3 "ເຈື້ຍເໜືອນໄກ"

ສີພົໍ່

ຄວາມໝາຍ "ຄນຂົ້ນກຳນາຫາກີນ"

#### 1.3.4 "ເຈື້ຍາໜີ ເຈື້ຍາໜາ ວ່າຈາຊ້າງ"

ສີພົໍ່

ຄວາມໝາຍ "ເຖິນສິ່ງໄໜ້ມີຄ່າວ່າເປັນສິ່ງທີ່ສູງຄ່າເກີນຄວາມ

ເປັນຈົງ"

**1.3.5 "จับช้างชนกัน แบ่งวันตอนหัวช้าง"**

ศัพท์

แมงวัน หมายถึง แมลงวัน

ความหมาย "คนรับใช้หรือผู้น้อยบุ้าให้เจ้านายหรือผู้ใหญ่

ทะเลาะกัน แล้วตัวเองมา分ั่งหัวเราะสมน้ำหน้า"

**1.3.6 "ถ้าเป็นเสือจะต้องมีลาย"**

ศัพท์

ความหมาย "ถ้าเป็นลูกคนเก่งคนดีก็ต้องมีความสามารถ

เช่นเดียวกับบรรพบุรุษ"

**1.3.7 "นกเข้มคุณเข้าคุณเที่ยง"**

ศัพท์

นกเข้ม หมายถึง นกตัวเล็ก, ข่มขู่จุดสิ่งตาล

ของอาศัยอยู่ในกอหญ้าหรือป่าไม้

ความหมาย "แม้ก็หวงลูกสาว"

**1.3.8 "เนียนเหมือนเขี้ยว"**

ศัพท์

เนียน หมายถึง จี้เหนียว, ละเอียด

ความหมาย "คนตรงหน้า"

**1.3.9 "ปลาടดกินลูกເອງ"**

ศัพท์

ปลาടด หมายถึง ปลาแซด

ความหมาย "พ่อแม่ที่นั่งรอให้ลูกดูแลเรื่องครอบครัว"

1.3.10 "ພອມນໍມືອນຖຸງ"

ສັບຕິດ

—  
ຄວາມໝາຍ "ພອມມາກ ຖ"

1.3.11 "ພູ່ແທ້ງເນື້ອໝາເກີດ"

ສັບຕິດ

ເກີດ ໝາຍຖິ່ງ ກລອດ  
ຄວາມໝາຍ "ຄົນທີ່ອດຍາກ"

1.3.12 "ແມ່ຕະໂຫຮັງ"

ສັບຕິດ

ຕະໂຫຮັງ ໝາຍຖິ່ງ ວັນເພສເມີຍທີ່ເປັນຫົວໜ້າຜູ່ງ  
ຄວາມໝາຍ "ຜູ້ຫຼູງທີ່ເປັນຜູ້ນ້າກຄຸນ ສາມາດນາກຄຸນໄທ້ກ່າງນາ  
ບຮຮລຸພດຕາມເປົ້າໝາຍ"

1.3.13 "ແມ່ເພື່ອ"

ສັບຕິດ

ເພື່ອ ໝາຍຖິ່ງ ວັນເພສເມີຍທີ່ເປັນຫົວໜ້າຜູ່ງ  
ຄວາມໝາຍ "ຜູ້ຫຼູງທີ່ມີອີກທີ່ພົດ ໄນເກຣງກລັວຜູ້ອື່ນ"

1.3.14 "ແມ່ໄກຄູກເອີຍດ"

ສັບຕິດ

ຄູກເອີຍດ ໝາຍຖິ່ງ ຄູກເສັກ ທ ທີ່ອຄູກຫອນ  
ຄວາມໝາຍ "ຜູ້ຫຼູງທີ່ຕ້ອງຄອຍຄູແລ້ວຄູກດ້ວຍລາພັ້ງຕົວຄນເດືອວ  
ແມ້ຈະຍາກລົ່ານາກກີ່ພຍາຍານຫາເລື້ອງຄູກ"

1.3.15 "ຢູ່ເມືອນອຸງເຊົາຮັງ"

ສັຫຼີ

ອຸງ ໂມາຍເຈິ້ງ ແມລະບໍ່ນິດທີ່ອູ່ໃນຕະກູລັ້ງ ຂອບບິນ  
ຂວາກໄຈວ

ຄວາມໝາຍ "ມີແຕ່ຄວາມງຸ່ນວາຍ"

1.3.16 "ຮູ້ຫຼົບເບັນນຶກ ຮູ້ທີ່ສຶກເບັນທາງ"

ສັຫຼີ

-

ຄວາມໝາຍ "ຮູ້ຈັກເອາຕົວຮອດ"

1.3.17 "ຮູ້ແໜ່ງຮັງ"

ສັຫຼີ

ຮັ້ງແໜ່ງ ໂມາຍເຈິ້ງ ຮູ້ຈັກສານທີ່

ຄວາມໝາຍ "ຮູ້ຈັກພາຕົວຮອດ"

1.3.18 "ສະອຸງທຳຮັງອຸດ"

ສັຫຼີ

ອຸດ ໂມາຍເຈິ້ງ ປິດ

ຄວາມໝາຍ "ຄືດໄມ່ອອກ ມີດແປດຕ້ານ"

1.3.19 "ໜາທ້ວເນາ"

ສັຫຼີ

-

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ໄມ່ມີກຣຄນ"

1.3.20 "หมายเหตุนี้ข้าง"

ศัพท์

ความหมาย "คณจนที่ชอบว่าคนร้ายราย ซึ่งไม่เกิดประโยชน์กับตัวเอง"

1.3.21 "หัวหมาย"

ศัพท์

ความหมาย "หัวในสิ่งที่ไม่ได้ประโยชน์"

1.3.22 "แยกชนไก"

ศัพท์

แยก หมายถึง ฉีกขาด

ความหมาย "คนที่ทะเลาะกันแล้วกลับมาคืนต่อโดยไม่มีเรื่องต่างอยู่ในใจ"

1.4 ภาษิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งของ

1.4.1 "ควรกรกี้ขัน"

ศัพท์

ความหมาย "หมวดเนื้อหมวดตัว"

**1.4.2 "ชาติพ่อคลอยน์"**

ศัพท์

พื้ด หมายถึง เปลือกมะพร้าว  
ความหมาย "คนที่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต"

**1.4.3 "ท้ายเรือรุ่ว"**

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ภาระใช้เงินสูงเพ้อຍ"

**1.4.4 "เบี้ยดาย นาดิน เรือบินเหล็ก"**

ศัพท์

ตาย หมายถึง กระดาษ  
ความหมาย "อย่าไปบีดติดกับวัสดุ"

**1.4.5 "เบี้ยตอเบี้ย"**

ศัพท์

ตอ หมายถึง ต่อ

ความหมาย "คนมีเงินคนหรือแต่งงานกับคนร่าเรวยังกัน"

**1.4.6 "เบื้องร้อนเบื้องแตก"**

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ร้อนตัวในความผิดของตนเอง"

1.4.7 "เบลือกต้อม"ไม่กันเบื้อย"

ศัพท์

ต้อม หมายถึง ข้าวต้มสุกโดยน  
ความหมาย "คนที่บวชพระไม่กี่วันก็สิก"

1.4.8 "มาดไม่สมดาน"

ศัพท์

มาด หมายถึง โครงเรือ  
ดาน หมายถึง กระดาน

ความหมาย "คนที่จะแต่งงานกับแท้รูบร่างลักษณะไม่เหมาะสมกัน"

1.4.9 "รษหวานเป็นลม รษxm เป็นยา"

ศัพท์

ความหมาย "คนพูดหวานเป็นคนที่หลอกหลวง ล้วนคนที่พูด  
ไม่เพราะมักจะเป็นคนจริงใจ"

1.4.10 "เรือนท่ารอย"

ศัพท์

ความหมาย "แม้ฟ้อจะตายจากไปแต่แม่ก็ยังมีซึ่วิตอญ  
กอยสูแลและเป็นที่พึ่งของสุก ๆ ได้"

1.4.11 "เรื่องใหญ่ต้องคดีนิใหญ่"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่มีฐานะร่าเริงหรือมีหน้ามีตา ก็ต้องรับภาระหรือมีความรับผิดชอบมากตามฐานะ"

1.4.12 "ล้มหัวเงื่อน"

ศัพท์

ความหมาย "แพ้ตอนสุดท้าย"

1.4.13 "กินเนื้อยกลึ้งขึ้น กินไข่กลึ้งลง"

ศัพท์

ความหมาย "คนจนเขยันทำงานที่จะมีฐานะร่าเริงขึ้น คนรวยที่ไม่ยอมทำงานใช้จ่ายฟุ่มเฟือยที่จะต้องจนลง"

## 2. ภาษีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนโยบายสิ่งแวดล้อมอย่าง

### 2.1 ภาษีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืช

#### 2.1.1 "จี้คร้านเบื้อเรือด แตกเลือดเบื้อไฟ"

ศัพท์

แตกเลือด หมายถึง รับประทาน

ความหมาย "คนที่เกียจคร้านทำงานแต่รับประทานมาก"

#### 2.1.1 "กินอ้อยแต่ฟ่อนปลาย"

ศัพท์

ความหมาย "ลามากไปก่อนแล้วก่ออุบัติเหตุ"

#### 2.1.2 "เก็บผักให้รู้จักพันธุ์"

ศัพท์

ความหมาย "การคัดจะหาการรยาหรือสามีต้องรู้จักธรรมชาติ

ให้ดีก่อน"

#### 2.1.3 "แก่รถกโหนด แก่ทุ่ม"

ศัพท์

ทุ่ม หมายถึง ทึ่ง

ความหมาย "คนแก่ที่ไม่มีความรู้ ความสามารถ หรือ  
ประสบการณ์ แม้จะผ่านโลกมามาก ถูกหลานไม่สามารถพึงพาได้"

2.1.4 "คนท่าพิณังให้ห้อนกะรือใจเอง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่หากความผิดติดตัวแม้จะอยู่ใต้ดินไม่รู้มรรค  
แต่ไม่วายยังร้อนอกร้อนใจเกรงคนอื่นจะรู้ความผิดของตน"

2.1.5 "เจ้าป่าแต่เข้าใจไม่หลายดี"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ขยันทำงานตั้งแต่อายุน้อย ๆ ที่จะสามารถ  
สละสมการร้ายไว้ได้มาก"

2.1.6 "เชื่อพอเหมือนทางก้าวส้าย"

ศัพท์

เชื่อ หมายถึง ซื่อ  
ทาง หมายถึง ก้าวก้าวส้าย  
ความหมาย "คนที่มีนิสัยซื่อตรง"

2.1.7 "ปลูกลูกม่วงพิมเสนกล้าย เป็นลูกม่วงดัน"

ศัพท์

ม่วงดัน หมายถึง มะม่วงป่า  
ความหมาย "เลี้ยงลูกที่มีชาติธรรมดี แต่กลับกล้ายเป็นคนที่ไม่ดี"

2.1.8 "ใบนาแต่เข้าใจข้าวหลายเลียง"

ศัพท์

ความหมาย "คนขยันทำมาหากินตั้งแต่อายุน้อย ๆ ที่จะ  
สามารถทำงานได้มากและมีทรัพย์สินมาก"

2.1.9 "มีก้อนซ่อนใบ รักกันแต่ในใจ หะม่ายใจรอให้"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่รักชอบกันแต่ต้องเก็บไว้ในใจ เพราะไม่มีผู้ใดเข้าใจเจ้าของผู้หญิงให้"

2.1.10 "ไม่ตายข้ามໄได้ คนล้มอย่าข้าม"

ศัพท์

ความหมาย "อย่าดูถูกคนที่คิดผลัดหรือล้มละลาย เพราะสักวันหนึ่งเขาก็จะกลับตัวเป็นคนดี หรือสามารถสร้างฐานะตนเองได้อีก"

2.1.11 "รื้อกคนตีไหว้รื้อกเหย้า"

ศัพท์

รื้อก หมายถึง ราก

ความหมาย "มีคนอยู่ที่บ้านเด็กกว่ามีหัว เพราะคนสามารถช่วยกันทำงานได้ ส่วนเหย้าไม่มีประโยชน์อะไรเลย"

2.1.12 "สาวเยานหงวย"

ศัพท์

หงวย หมายถึง "หวดตัว, ขยับเขี้ยว"

ความหมาย "เป็นญาติห่าง ๆ"

2.1.13 "ลินເຊືດພັນຄົດ ໄນເສື້ຍວລດແມ່ອນໃຈຄົນ"

ศัพท์

ความหมาย "ເຕາວລີ່ມທີ່ຄົດເຫື່ຍງກິນມໍຄົດແມ່ອນຈິຕໃຈຄົນ"

2.1.14 "หมายเหลนในป่า ใจร้ายพักพาเมดเหลา"

ศัพท์

ความหมาย "คนฉลาดมาแต่กานีดแล้วไม่จำเป็นจะต้อง

จำจี้จําไซ"

2.1.15 "แหลงตั้งเหมือนผ้ามื้าไฟ"

ศัพท์

ความหมาย "คนผู้ใจเดียงดังมาก"

2.1.16 "อย่าเอากระพร้าวไปขายสวน"

ศัพท์

กะพร้าว หมายถึง มะพร้าว

ความหมาย "อย่านำสิ่งที่เขามีอยู่แล้วไปให้ เพราะเขาจะ<sup>จะ</sup>  
ไม่เห็นคุณค่า"

2.1.17 "อย่าเอาปากไประกันหมายเตบ"

ศัพท์

จะ หมายถึง ค่านไปมา

ความหมาย "อย่าไปบุกกับคนที่ปากจัด"

2.1.18 "อดทนอย่างตันต่อ หน้าค้านอย่างสันติ"

ศัพท์

ความหมาย "ให้ขันทางงานโดยไม่ต้องอายใคร"

2.2 ภาริยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์

2.2.1 "ปั๊คร้านเบื้องเรือด แตกเลือดเบื้องไฟ"

ศัพท์

แตกเลือด หมายถึง รับประทาน

หมายถึง "คนที่เกี่ยวกับงานทางการแพรับประทานมาก"

2.2.2 "ป้าหอยตามซ้างจนวนระแหก"

ศัพท์

ความหมาย "ทำการไหหอยตามคนที่มีฐานะหรือคนใหญ่กันตี

จนตัวเองล้มจม"

2.2.3 "ปี้เม้าเช้ช้าง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่เคยอยู่นิ่งกับที่ หรือคนที่ได้รับการ

อุปการะจากคนร่าเริงหรือเจ้านายอยู่เสมอ"

2.2.4 "คันขอหน้าจะแจ็บ"

ศัพท์

จะแจ็บ หมายถึง ตะเข็บ

ความหมาย "รื้อฟื้นความหลัง หรือเรื่องราวเก่า ๆ ที่  
สักเทือนใจ"

2.2.5 "ความคิดของเท่าช้าง แลไม่เห็น  
ความคิดเพื่อนเท่าเมล็ด เก็บมาเห็นหมด"  
ศัพท์

เมล็ด หมายถึง สัตว์ตัวเล็ก ๆ คล้ายเหา ชอบอยู่ตามผ้าห่ม  
หรือเสื้อผ้าที่สักปราก, อับชื้น  
หมายความ "ความคิดของคนของเราไม่เห็น แต่เมื่อคนอื่น  
พามิตเพียงเล็กน้อยมองเป็นเรื่องใหญ่"

2.2.6 "จั๊วตีะยาย ควรบตีะตา"

ศัพท์

ตีะยาย หมายถึง แม่ยาย

ตีะตา หมายถึง พ่อตา

หมายความ "ทรัพย์สมบัติของพ่อแม่บรรยายอ่ายหวังไว้มากนัก"

2.2.7 "หาด้าวเหมือนจะแพ้บ้างด้วน"

ศัพท์

หมายความ "ผู้หญิงที่มีนิสัยไม่เรียบร้อย ชอบเที่ยวเตร่กับ  
ผู้ชาย"

2.2.8 "ช่วยลูกเสือตกน้ำ พอกแพ้งั้งมันกะขบ"

ศัพท์

หมายความ "ช่วยคนร้ายหรือเจร พอกแพ้ก็กลับมาทำร้าย  
คนที่ให้ความช่วยเหลือ"

2.2.9 "เชื่อพ่อเหมือนแมวนอน"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่เชื่อสัตย์ไม่มากนัก หรือแกลังซื่อต่อหน้าเท่านั้น"

2.2.10 "ดีใจเหมือนลิงได้ตุ้ง รู้งาตัวแม่ไก่"

ศัพท์

ตุ้ง หมายถึง เสียงกลอง ซึ่งน่าจะเป็นเสียงกลองที่ใช้

แสดงละครลิง

รู้ง หมายถึง เหี้ยวนิดหนึ่ง

ความหมาย "ดีใจหรือพอใจงานสิ่งที่ตัวเองได้รับจนแสดงอาการพึงพอใจมากเกินงาม"

2.2.11 "แทกลেือดเหมือนช้าง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่กินจุ"

2.2.12 "ทำอะไรเหมือนแมวกลับปี"

ศัพท์

กลับปี หมายถึง กลับ

ความหมาย "ทำงานไม่เรียบร้อย"

2.2.13 "ท่าอยู่ไรให้เหมือนคนบึงช้าง"

ศัพท์

ความหมาย "จะต้องมีความพยายามทำงานให้ประสบ

ผลสำเร็จ"

2.2.14 "แต่งตัวบานเครื่องเหมือนซึ้งหริม"

ศัพท์

บานเครื่อง หมายถึง แฟลรีบ

ซึ้งหริม หมายถึง ปลากริม

ความหมาย "คนที่ชอบแต่งตัวแล้วเดินอวด"

2.2.15 "ปลาตัวเดียวกินได้หึ่งเดือน"

ศัพท์

ความหมาย "เมื่อมีปลาหรือข้าวของก็ต้องแบ่งปันให้

เพื่อนบ้านบ้าง ต่อไปเพื่อนบ้านก็จะนำของมาให้เราทั้งหมด"

2.2.16 "บันยะไรอย่าให้ได้แม"

ศัพท์

ความหมาย "วีอะไรให้แบ่งบันกันในพื้นท้องอย่าให้คณเอกสาร

มาแบ่ง"

2.2.17 "ปากเหมือนต่ออยหอย"

ศัพท์

ความหมาย "คนผู้ดูมาก"

2.2.18 "ปากเหมือนหอยแร่ง"

ศัพท์

หอยแร่ง หมายถึง หอยน้ำจืด กล้ายหอยขม

ความหมาย "คนผู้ดูมาก"

2.2.19 "ไปแขวนมาแขวน พอหมาจ้อมแพะไม่แขวนไม่เวียน"

ศัพท์

จ้อม หมายถึง กัด

ความหมาย "คนที่เคยไปมากหาสู้กันแต่พอเกิดเรื่องกระทบ  
กระซิบกันเล็กน้อยก็เลิกคบกันเลย"

2.2.20 "มือยุ่งเหมือนญูจี"

ศัพท์

จี หมายถึง ย้าง

ความหมาย "ยุ่งไม่เข้าเรื่อง"

2.2.21 "ย้อมแมวขาย"

ศัพท์

ความหมาย "ของไม่ดี"

2.2.22 "ยิกลิงลงล่าง เอาแม่ค้างขึ้นเริน"

สัพท์

ยิก หมายถึง ล่า

เริน หมายถึง บ้าน

ความหมาย "ໄລສູກຕົວເວັງໃນບ່ອງທີ່ອືນ ແຕກລັບເອາສູກຄນອືນ  
ນາເລື້ອງດູ"

2.2.23 "ຮຶດເລືອດຈາກນູ"

สัพท์

ความหมาย "ເອາເປີບຍິນຄນຈນ ພຣຶອຄນທີ່ຕ້ອຍກວ່າ"

2.2.24 "ເຮືອງຄ້າຍກໃຫ້ພວກຈືນ ພວກບ້ານທີ່ແຫານູຫາປາ"

ສັບຫຼຸ

ความหมาย "ການປະກອບອາຊີພື້ນຂູ້ອູ້ກັບຄວາມຄົນດົດຂອງ

ແຕລະບຸກຄລ"

2.2.25 "ເລື້ອງຄູກເສື່ອພອຫມແທ້ມັນກະຫຼອນ"

ສັບຫຼຸ

ความหมาย "ສັຕ່ວຮ້າຍຫຣຶອຄນ້ຳແນ້ວທຣາໃຫ້ຄວາມໜ້ວຍເໜືອ

ແຕ່ເມື່ອມີໂອກາສເໜາວະກີຈະລອບທໍາຮ້າຍຄນທີ່ໃຫ້ຄວາມໜ້ວຍເໜືອກາຍໆຫັ້ງ"

2.2.26 "ເວລາຂະນະມີຕະບະ ເໜືອນຄູກຫລວງ

ຄນທິງປ່ວຍກຍອວ່າພ່ອຫຼຸງ

ເວລາແພັ້ນໍ້າ ເໜືອນໝາງ

ມີງຽສູເຮາເອກັນ"

ສັຫຼື

ຄູກຫລວງ ມາຍຄິງ ຂໍາຮາຊກາຣ

ພ່ອຫຼຸງ ມາຍຄິງ ຄາເຮືອກຜູ້ນາໃນກົອງເຖິ່ນ

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ອັນເລັນກາຮັນ ເມືອນນະໄຄຣ ၅ ກີບວ່າ

ເກົ່າເພື່ອພະຫວັງຫລອກກິນ ແຕ່ເມື່ອແພີເບຣີນເໜືອນສູນໜ້າໃນມີໂຄຣເລີ່ມວັດ ແຕ່ມູ້ຢັ້ງຮຸນກັນວ່າອີກ"

2.2.27 "ສະອາດແມ່ງຖຸງຫຼຸງຫຼຸງຫັ້ນຫຼ຾ ສະອາດແມ່ກັ້ວຂ້ວໃບທີ່ງເຮີນ"

ສັຫຼື

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ແກລັງທາດ້ວຽກຂາຍຄວາມສະອາດ ແກ່ຄວາມ

ຈົງເປັນຄນສົກປຣກ ໃນຂະເດືອກກັນແກລັງດີກັບແມ່ສາມີຕ່ອນໜັກນ ແຕ່ລັບລັງໄມ້ໄດ້ດູແລເອາໄຈໃສ  
ເທົ່າທີ່ຄວາ"

2.2.28 "ເສີບງາກເສີຍກາອຢ່າໄປພິຈ"

ສັຫຼື

ຄວາມໝາຍ "ອຢ່າພັງຄນທີ່ພຸດຈາໄຮສາຮະ ພຣຶອອຢ່າພັງຄນນອກ"

2.2.29 "ເສືອກເໜືອນຈົວຕາຈົກ"

ສັຫຼື

ຕາຈົກ ມາຍຄິງ ຕາມົວ

ຄວາມໝາຍ "ຄນເຂົ້ອຈ້າ"

2.2.30 "หัดแต่งข้าหลวง เพื่อได้จับง่วงซ้าง"

ศัพท์

แต่งข้าหลวง หมายถึง พุดภาษาไทยมาตรฐาน

ความหมาย "พูดภาษาไทยมาตรฐานเพื่อได้มีโอกาส

รับราชการ"

2.2.31 "นัยก็ามดให้เข็อบกัน"

ศัพท์

ก้าบ หมายถึง กัน

ความหมาย "ยุ้งเช่าหักหนาเหละกัน"

2.2.32 "เนาไม่กินบนหัว จะไปกินไหน"

ศัพท์

ความหมาย "สูกต้องพึงพาฟ่อแม่"

2.2.33 "ໃຫຍ່ໃຫ້ເປັນແມ່ຮຍດ"

ศัพท์

ແມ່ຮຍດ หมายถึง ແມ່ວວທີ່ຄຸນຝູງ

ความหมาย "ຜູ້ຫຼືງທີ່ສາມາດຄຸນລູກນີ້ອັນເປັນຈະນາມາກ"

2.2.34 "ເໜີຍບນດໄມ່ຕາຍ ເໜີຍບວຍຫາຫັກ"

ศัพท์

ความหมาย "ຜູ້ຫຼືງທີ່ແກລັງທາເປັນເຮັນຮ້ອຍຕ່ອຫັນຜູ້ຄົນ ແຕ່

ລັບໜັງເປັນຄົນທີ່ກຣະໂດກກຣະ ເດກ"

2.2.35 "ให้รอกชิวตอค ดีให้เข้าข้อบ"

ศัพท์

เข้า หมายถึง จะเข้า

ข้อน หมายถึง ขบ, กัด

ความหมาย "พยายามมีหัวใจศรี"

2.2.36 "อย่าประมาทว่าโลกหลาดไม่มัน ลิงคลาระพันจิมันสักเท่าใด"

ศัพท์

โลกหลาด หมายถึง ปลาหน้าสีคลินิดหนึ่ง

ความหมาย "คนเราอย่าถูกคนอื่นขยี้ที่ตัวเองยังไม่ตี"

2.2.37 "อีหม่าแมงวัน"

ศัพท์

ความหมาย "ผู้นำศาสนาอิสลามที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม

กับที่คนนับถือ มากมีเมียไม่เลือก หรือชอบเพี้ยนๆ เครื่องเสียง"

2.3 ภานิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมุขย์กับสิ่งของ

2.3.1 "กะไดกะไดมา ไมพักพาเกวียน"

ศัพท์

กะได หมายถึง เก็บภูบตีเป็นประจำ

ความหมาย "การท้าอีรสม่าเสนอจันเกิดทักษะ ความ  
ชำนาญ จะทำให้มีความมั่นใจในตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น"

2.3.2 "กินน้ำเสือแล้ง"

ศัพท์

ความหมาย "ให้ขับงาน เพื่อจะได้มีเงินทอง หรือ  
ทรัพย์สมบัติไว้ใช้ในยามยาก"

2.3.3 "กินบนบ้าน จี้รำดหลังคา"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่รักภรรยาของผู้มีพระคุณแล้วยังทำลาย  
ผู้มีพระคุณอีก"

2.3.4 "กินบนเรือน อป่าเข้าได้ถุน"

ศัพท์

ความหมาย "อป่าแనะถูกต่อผู้ที่มีพระคุณ"

2.3.5 "เกิดมาได้ฟ้า หนีฝนไม่ปลอย"

ศัพท์

ความหมาย "เกิดเป็นคนปกติไม่พิการคนติดภัยน้ำ"

2.3.6 "แก่ ๆ กะนาย ร้าย ๆ กะแพร"

ศัพท์

กะ หมายถึง กี

ร้าย หมายถึง เก่า

ความหมาย "คนที่เป็นข้าราชการหรือเจ้านายแม้จะแก่ก็ยัง  
มีการมีคืนนับถือ เช่นเดียวกับผ้าแพรแม้จะเก่าก็ยังดูมีค่า"

**2.3.7 "แก่ hemisphere"**

ศัพท์

หมายความว่า "ไม่มีความสามารถ" หรือ "ไม่มีความสามารถที่สูง" ความหมาย "เป็นคนแก่ที่ไม่มีความสามารถ" คือ "คนที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้"

**2.3.8 "ของดีอยู่ที่ผู้รู้จักใช้"**

ศัพท์

หมายความว่า "ของดีหรือสิ่งที่ดีต้องอยู่ที่ผู้รู้จักใช้ประโยชน์"

**2.3.9 "ของแต่บรรพท์หม่นส่วนรักษาไว้"**

ศัพท์

หมายความว่า "ของดีหรือของมีค่าที่ต้องดูแลรักษาไว้"

ความหมาย "ของในอดีตหรือของโบราณที่ต้องดูแลรักษาไว้ให้ต่อไป"

**2.3.10 "ของไม่ดียอมลีกจะไม่แดง"**

ศัพท์

หมายความว่า "คนไม่ดีหรือคนที่ขาดใจทะ្វែងต่ออย่างมั่นคงมาฝึกหัดหรือสั่งสอนกันไม่สามารถเป็นคนดีได้"

**2.3.11 "ขายผ้าอาohanai"**

ศัพท์

หมายความว่า "ทำงานให้พ้นเดือดร้อน"

**2.3.12 "ปี้กรอบพร็อก"**

ศัพท์

พร็อก หมายถึง กะลา

ความหมาย "คนปี้เหนี่ยว แม้แต่อุจจาระก็ไม่ยอมให้สุนัขกิน"

**2.3.13 "เข้าในครัวให้รู้จักหัวตักแกง"**

ศัพท์

รู้จัก หมายถึง รู้จัก

ความหมาย "คนที่ใบหน้าเห็นที่เดียวรู้จักช่วยทำงาน"

**2.3.14 "เข้าไปแต่เข้า"**

ศัพท์

ความหมาย "ให้เริ่มทำงานแต่เข้าตู้ เพื่อจะได้เสร็จเร็ว ๆ"

**2.3.15 "แข็งคด แข็งลาย เหมือนไม้ท่านวย"**

ศัพท์

บวย หมายถึง กระบวนการ

ความหมาย "ลักษณะคนที่คุณไม่ได้"

**2.3.16 "คนเข้ายา"**

ศัพท์

ความหมาย "คนที่มีความรู้ความสามารถ เป็นที่พึ่งพาของ

คนอื่นได้ทุกเรื่อง"

**2.3.17 "คนงามเสียศรี คนมีเสียทรัพย์"**

ศัพท์

มี หมายถึง รำรวย

ความหมาย "การพำนิผู้หญิงที่ไม่รู้จักรักนวลดส่วนตัว และคนรวยที่ไม่รู้จักรักษาทรัพย์"

**2.3.18 "คนยังเงินยังทองหน่าย้ำร้ายหอ"**

ศัพท์

ความหมาย "คนที่มีทรัพย์สินแต่ไม่รู้จักเก็บ"

**2.3.19 "คนโนนไฟ โนนไฟฟาง"**

ศัพท์

ความหมาย "คนใจร้อน กระซบง่ายหาญเร็ว"

2.3.20 "ต้อนชาวเมืองได้เรื่องแจวเรือ  
 ต้อนชาวเนื้อได้เรือแคมชาด  
 ต้อนชาวลาดได้นาดหน้าแทก  
 ต้อนชาวรองได้นอนรอม เบื้องดาวคำง"  
 ศัพท์

ชาวเมือง หมายถึง เจ้านาย ข้าราชการ  
 ชาวเนื้อ หมายถึง คนที่อยู่บ้านที่ดอน เสิงเข้า ท่าเรือ  
 ท่านา มีลักษณะเชย ๆ

ชาวลาด หมายถึง คนที่อยู่ในตัวเมือง  
 ชาวรอง หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพการแสดง  
 รอม หมายถึง กัน  
 เบื้อง หมายถึง เหมือน

ความหมาย "การคบกับเจ้านายจะต้องไปคอยรับใช้ คบกับคนที่ทำไรงานา หรือชาวเนื้อ (ในที่นี้หมายถึงชาวอาเกอนนาทวี) จะได้สิ่งที่เหลือใช้หรือไม่สมบูรณ์ เพราชาวเนื้อมักจะขี้เงียบ คบกับคนที่อยู่ในเมืองหรือในตัวลาด "ไม่ท่านา หาภินยะ" ไม่วั้แต่เดินไปเดินมา คบกับนักแสดงที่ต้องนอนกลางวัน เพราภายนอกคืนต้องไปชม การแสดง"

2.3.21 "ค้วตอกพอหลอกเต็ก"

ศัพท์

ตอก หมายถึง ชาวตอก  
 ความหมาย "การทำสิ่งที่งสิ่ง Adolf Hitler ฯ"

2.3.22 "จงรักษาความเป็นไทยเมื่อไหร่ก็แล้วแต่"

ศัพท์

ความหมาย "ให้หมั่นทักษาระดี หรือรักษาความดีและกรองตนเป็นคนดีตลอดไป"

2.3.23 "จะถูกเป็นพ่อ สมอเป็นแม่ นาบี้และพาฉันหาย"

ศัพท์

จะถูก หมายถึง ล่าวประกอบส่วนหนึ่งของเรื่อ  
ความหมาย "ผู้เป็นพ่อแม่มักจะซักจุ่งและแนะนำสูตรในการทำอาหาร  
ที่ถูกต้อง ล้วนเพื่อนำรีวัตินอกนี้มักจะซักงานไปในทางที่ผิด"

2.3.24 "จะพูดจะจากอย่าสิ่นอย่าเบรี้ยว"

ศัพท์

สิ่น, เบรี้ยว หมายถึง พูดกระต้าง  
ความหมาย "การพูดจาต้องมีทางเสียง"

2.3.25 "จีนเชื้อไฟ ไทยเชื่อน้ำ อิสลามเชื่อลม"

ศัพท์

ความหมาย "ความเชื่อของคนแต่ละเชื้อชาติไม่เหมือนกัน"

2.3.26 "จีด ๆ ตรอย ๆ ได้พลอยกินน้ำแกง"

ศัพท์

ตรอย หมายถึง รสกรร้อย  
ความหมาย "การเลี้ยงลูกหลานไว้ก็จะได้มีคนอุ้งอาจใจใส่  
แม้จะไม่ตีนก็ตาม"

## 2.3.27 "ใจเบื้อระพາ"

ศัพท์

ระพາ หมายถึง ร้าย

ความหมาย "คนที่มีจิตใจที่อ่อนแอก"

## 2.3.28 "ชายผ้า ชายพก ชายร้าย เอาทำผัวไม่ได้"

ศัพท์

-

ความหมาย "ผู้ชายที่ไม่มีความรับผิดชอบ นิสัยไม่ดี ไม่ควร

เลือกมาเป็นสามี"

## 2.3.29 "เดินไม่ติดดิน กินข้าวสองมือ"

ศัพท์

-

ความหมาย "คนที่ชอบหาตัวสูง"

## 2.3.30 "ใต้เรือถีบแพ"

ศัพท์

-

ความหมาย "ใต้ดีแล้วลืมความหลังหรือลืมภารັດຕนเอง หรือ

ลืมนุญคุณของผู้มีพระคุณ"

## 2.3.31 "ต้อใบลีมซึ่้าตี้ พ่อได้เกียงเจ้าแพย"

ศัพท์

เกียงเจ้าแพย หมายถึง ตะเกียงเจ้าแพย

ความหมาย "ในอนาคตเมื่อได้ดีแล้วลืมความลามาก

แต่ครั้งก่อน"

### 2.3.32 "พยายามดabenทางหลวง"

ศัพท์

ตามทางหลวง หมายถึง ดำเนินที่ทางจากไม่ทางหลวง ซึ่งจะให้เด็กเล่นไม่ได้ใช้ทางอาชญากรรม "ตามทางเรื่องไร้สาระ"

### 2.3.33 "ตัวด่าค่าแพง ตัวแตงค่ามาก ตัวขาวชาวยากค่ามากค่าเดียว"

ศัพท์

ชาวยก หมายถึง ต้องการ (ในที่นี้หมายถึงผู้หญิงที่อยากร่วมสัมภัย)

ความหมาย "ผู้หญิงที่ไม่สวยแต่บุญตัวตีจะเป็นคนที่มีคุณค่า ส่วนผู้หญิงที่มีหน้าตาดงามแต่ประพฤติไม่เหมาะสมไม่ควรก็ไม่มีคุณค่า"

### 2.3.34 "ภาษาคมกับปาก"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ดีแต่พูดหรือเขียนอื่นทำงานโดยที่ไม่ยอมลงมือทำงานด้วยตนเอง"

### 2.3.35 "ภาษาเรอย่าให้เบื้องฟัดดังเบล่า"

ศัพท์

เบื้อง หมายถึง เมื่อน

ดัง หมายถึง กระดัง

ความหมาย "หากิจการใดให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าแก่การลงทุน"

**2.3.36 "ทุ่มแพเชือเพื่อน"**

ศัพท์

ทุ่ม หมายถึง ทิ้ง

ความหมาย "คนที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง"

**2.3.37 "นั่งได้ขึ้นกลาง"**

ศัพท์

ได หมายถึง บันได

ความหมาย "หลีกให้ตนເອົາພັນພິດ"

**2.3.38 "นิวກໍອຍເພີ່ງໄດ້ແຫວນ ຫົວລ້ານເພີ່ງໂກກມ"**

ศัพท์

ເພີ່ງ หมายถึง ເພີ່ງ

ความหมาย "คนທີ່ເພີ່ງຮ່າງວຽແລ້ວຮ້ອວດ"

**2.3.39 "ນວຊຮືບວະຄອງ ນວຊຄຣອງເພີ່ງ**

ນວຊ໌ນີ້ສັງສາຣ ນວຊຄລາຍູ້ຂ້າວສຸກ

ນວຊ໌ນຸກຕາມເພື່ອນ"

ศີ່ພິກ

ຄຣອງເພີ່ງ หมายถึง ຕາມປະເພີ່ງ

ความหมาย "ຜູ້ຂ້າຍທີ່ໄມ້ຕັ້ງໃຈນວຊ ແຕ່ນວຊຕາມຄວາມຈາເປັນ

ບັນດັບ ພຣີແກລັງນວຊຕາມຄຸນເອີ້ນ"

2.3.40 "บัวชนีชา พาสวัตเหนี่ยวแล่น"

ศัพท์

ชา หมายถึง พระยา

แล่น หมายถึง หนี

ความหมาย "คนที่บัวเรียนไม่ทันครบพระยาแล้วสึกอภิมา

พาผู้ที่อยู่หนีตามกัน"

2.3.41 "ใบเบ้ออย่าหลืบมือสินน้ำ"

ศัพท์

หลืบ หมายถึง กลับ

ความหมาย "ใบไหనไม่ควรกลับบ้าเมื่อเบล่า ควรมีของ  
มาฝากคนที่บ้านบ้าง"

2.3.42 "ใบเหมือนขวนหลุดต้าม"

ศัพท์

-

ความหมาย "ใบไก่ลงมาก"

2.3.43 "ผัดต้องเบล่า"

ศัพท์

ต้อง หมายถึง กระตัง

ความหมาย "ทำในสิ่งที่ไม่ได้ประโยชน์หรือลงทุนแล้วไม่คุ้มทุน"

2.3.44 "พระ เงินพระทอง กะพระของเข้า พระไน้ทองหลาง  
กะพระของเรา"

ศัพท์

ความหมาย "ฟ้อแม่คนอื่นแม่จะร่าวยแต่ก็เป็นฟ้อแม่คนอื่น  
จะมารักหรือมาหัวงดีกับเราคงไม่ได้ ส่วนฟ้อแม่เราแม่ยากจนก็เป็นฟ้อแม่องเรา"

2.3.45 "พุดเนื้อนกับลง"

ศัพท์

ความหมาย "พุดจาไรสาระเชือถือไม่ได้"

2.3.46 "พุดตั้งเหมือนอ่างแตก"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่พูดเสียงดังมาก"

2.3.47 "มนุษย์เกิดมาอย่าให้ตกน้ำ"

ศัพท์

ความหมาย "มนุษย์เราต้องพยายามขยันทำงาน และท่า

ความดี จะ "ได้ไม่ตกที่นั่งลำบาก" หรือ "อย่าไปเกลือกกลัวกับอนาคต" เพราะจะทำให้ชีวิต  
แบบเบื้องกับสิ่งที่ไม่ดี"

2.3.48 "นาเหงื่อนพือดคลอยน้ำ"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่บ่นไม่มีจุดหมายปลายทาง หรือไม่มีเป้าหมาย  
ในชีวิต"

2.3.49 "มือขวยอวดดี มือข้ายลังซึ่งได้ใส่แหนวนทอง"

ศัพท์

ความหมาย "แกลังยกยอว่าลูกคนนี้ดีแต่ไม่ชอบสมัคติให้กับ  
ลูกอีกคน"

2.3.50 "มือไม่พาย เอวดินไปร้านฯ เออกากไปขวางเพื่อน"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่ช่วยเหลือแล้วยังทำตัวเป็นปัญหาหางาน  
ล่าช้า"

2.3.51 "แม่เรยงแม่ยัง แม่พังไหญ แม่ส่าไฟให้ผ้า  
เหยียบครัวพัดล้าง แม่เกาะผัวกิน"

ศัพท์

แม่เรยงแม่ยัง หมายถึง ผู้หญิงไม่เรียนรู้อย

แม่พังไหญ หมายถึง ผู้หญิงหล่อหลู่

แม่ส่าไฟให้ผ้า หมายถึง ผู้หญิงที่ทำให้สามีร้อนใจ

ความหมาย "ผู้หญิงที่มีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะนำมาเป็น  
ภรรยา"

2.3.52 "ไม่มีเรื่องให้สร้างพาย"

ศัพท์

ความหมาย "คนเรารอป้าพึงพาเพื่อนทุกอย่าง"

2.3.53 "ไม่มีสักสิ่งหลบไม่พัง ไม่มีที่ห่วงบังไม่มา"

ศัพท์

หลบ หมายถึง ตลิ่ง

ความหมาย "ไม่มีสาเหตุคงไม่มีเรื่องเกิดขึ้น ไม่มีความหวัง  
หรือหากไม่หมายของผู้หญิงผู้ชายที่คงไม่มา"

2.3.54 "ยากแต่เงิน จนแต่ทอง ของເອີນລູຍ"

ศัพท์

ເອີນ หมายถึง อืน

ລູຍ หมายถึง มาก

ความหมาย "คนที่ไม่มีเงินทองแต่มีทรัพย์สินอย่างอื่นอีกมาก"

2.3.55 "ແຢັນສີ່ຮົມ"

ศัพท์

ความหมาย "เปิดเผยความลับออกมาน้ำang เล็กน้อย"

2.3.56 "รามีติเทย์ป่าหงกลอง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ไม่ยอมรับความผิดของตัวเอง"

2.3.57 "ลื้นไม่สำคัญ"

ศัพท์

ความหมาย "คนพูดมาก พูดไม่ระวัง บางครั้งอาจจะไปเสียดสีคนอื่น"

2.3.58 "เลือกถูกเอาไว้หน้ามน ส่องสามสีคนหน้ามนทองร้อยชั้น"

ศัพท์

ความหมาย "ผู้ชายที่เลือกผู้หญิงมากเกินไปจนได้คนที่ไม่เป็นภาระ"

2.3.59 "โลกผัวบังทุกหัวกะได แคร์กผ้านั่ง เยี่ยวสักกะเตี้ยวากษาได"

ศัพท์

กะได หมายถึง บันได

แคร์ก หมายถึง ลัง (ในที่นี้หมายถึงเบ็ด)

สักกะเตี้ยว หมายถึง สักกะ

ความหมาย "การหาสามีเป็นเรื่องที่ง่าย"

2.3.60 "สา袍ะไรกະໂລກເມືຍ "ນິ່ມຕາຍເສີຍຫາໄດ້ທຸກກ່ວກະໄດ"

ສັບພົກ

ສາອະໄຣ ແນ້ຍຄື່ງ ຮູ້ສຶກອ່າງໃຈ  
ຄວາມໝາຍ "ການທີ່ຜູ້ຂາຍຈະຫາຜູ້ທີ່ມາເປັນກරຽານີ້ໃຊ້ເຮືອງຍາກ"

2.3.61 "ເສີຍທີ່ດີເສີຍຍາກ ເສີຍມາກເສີຍຈ່າຍ"

ສັບພົກ

ທີ່ດີ ແນ້ຍຄື່ງ ນຶ້ຍ  
ຄວາມໝາຍ "ໄມ້ຍອມເສີຍທຮ້ພໍຍສິນນຶ້ຍ ແຕ່ເມື່ອດິນກຮາວ  
ທີ່ດັ່ງເສີຍກີລະນາກ ພ ກລັນເສີຍໄດ້ໂດຍຈ່າຍ"

2.3.62 "ຫົວລ້ານອຍາກໄດ້ຫວີ ຕານອດອຍາກໄດ້ແວ່ນ ນີ້ວັນອຍາກໄດ້ແວ່ນ"

ສັບພົກ

ຄວາມໝາຍ "ຄນທີ່ອຍາກໄດ້ໃນສິ່ງທີ່ຕົນເອງໃຊ້ປະຮົບນີ້ນຳໄດ້"

2.3.63 "ໃຫຍ່ເພຣະກິນໜ້າວ ເພົາເພຣະ ເກີດກ່ອນ"

ສັບພົກ

ຄວາມໝາຍ "ຕົວໃຫຍ່ທີ່ຮູ້ອາຍຸມາກ ແຕ່ນຳນີ້ປະຮົບນີ້ຕອສັງຄມ"

2.3.64 "หยุดคอยพังเสียงผ้า หยุดท่าพังเสียงลม

ตวนนักมักสุมจน จนลงแล้วจะฉุกใจ"

ศัพท์

ท่า หมายถึง รอ, ดอย

ฉุกใจ หมายถึง เสียใจ

ความหมาย "ก่อนจะออกไปทำการประมงให้ดูสภาพอากาศ และกลืนลมที่สูงบ อย่าด่วนนะเรื่องออกไปทะเล เพราะอาจหาให้เรือล่มได้แล้วจะต้องเสียใจ ภัยหลัง เพราะฉะนั้นจะทำการใด ๆ ควรดูสภาพแวดล้อมให้รอบคอบ"

2.3.65 "เหยียบเรือสองแคน"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ทำตัวกลับกลอก เข้าข้างทึ่งสองฝ่าย"

2.3.66 "เหยียบเรือให้ทึบกัน"

ศัพท์

ทึบ หมายถึง กระแทบ

ความหมาย "บุแหย์ให้คนทะเลาะกัน"

2.3.67 "แหลงตั้งเมื่อ เอาสักเหย็บกะไม่ได้"

ศัพท์

เมื่อ หมายถึง ภาระที่สำนักไม่ได้ ลักษณะสีเหลี่ยมกันลึก

มีมุน 4 ด้าน คล้ายชาตั้ง ใช้สำหรับใช้พืชผลทางการเกษตร

ความหมาย "คนที่ญุดมากแต่หาสาระไม่ได้"

2.3.68 "แหล่ง เนื้อือนอนฟื้นฟ่อน"

ศัพท์

ฟ่อน หมายถึง ฟ่น

ความหมาย "ผุดแต่สิง"ไม่มี"

2.3.69 "แหนบพึงพบหัว ผัวพึงพบเมีย"

ศัพท์

พึง หมายถึง พึง

ความหมาย "คนที่พึงรำรวย และผู้ชายที่พึงมีภรรยา

แล้วขอราอ้อด"

2.3.70 "แหนบสวย เพราะหัว ผัวดี เพราะเมีย"

ศัพท์

ความหมาย "คนต้องเกือบหมุนกัน โดยเฉพาะสามีภรรยา

จะต้องส่งเสริมชึ้งกันและกัน"

2.3.71 "ร้อยเสาเรินหมายดอ"

ศัพท์

เริน หมายถึง บ้าน

ความหมาย "คนที่เกียจคร้านไม่สร้างฐานะ"

2.3.72 "อย่าแหลงดังสามบ้านแบดบ้าน ลูกหลานเข้าจิตใจ"

ศัพท์

ความหมาย "อย่าผุดเสียงดัง เพราะอาจทำให้คนในลับบ้าน

ตกใจ"

2.3.73 "อย่าเห็นแก่เบี้ย ให้เห็นแก่เพื่อน"

ศัพท์

เบี้ย หมายถึง เงิน

ความหมาย "อย่าเห็นเงินทองสำคัญกว่าความเป็นเพื่อน  
ซึ่งต้องด้อยช่วยเหลือกัน"

2.3.74 "อวครัวทรัพย์ตี ไม่สมกับทรัพย์ที่มีอยู่"

ศัพท์

ความหมาย "อวดรายไม่สมกับฐานะ"

2.4 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืชและสิ่งของ

2.4.1 "เป็นหนี้เป็นสินจนหัวใจไม่ออกหน้ำ"

ศัพท์

ความหมาย "เป็นหนี้เป็นสินจนเจ้าหนี้มาทางเจ้าทางเป็น"

2.5 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์และสิ่งของ

2.5.1 "คนเสื้อตัว จั๊วเสื้อหลัง" ใบใหญ่นี่มีเร็จักกบ้านซ่อง"

ศัพท์

ความหมาย "คนที่ได้ดีแล้วเสื่อมถິนกานะเนิดเดิมของตน"

**2.5.2 "ช้างส่าที่หัวใจแลไม่เห็น ไปเห็นเมล็ดที่ไกลไปญี่หวาช้าง"**

ศัพท์

ล่า หมายถึง ล่าม

เมล็ด หมายถึง สัตว์ตัวเล็ก ๆ คล้ายเหาแต่มีสีขาว  
ชอบอาศัยในฝ้าไม้หรือเสื่อผ้าที่สกปรกและอับชื้น  
ความหมาย "เห็นคนไกลดีกว่าคนใกล้"

**2.5.3 "ชาวถอนเขเรือ ชาวเนื้อเขช้าง"**

ศัพท์

เข หมายถึง ริม

ความหมาย "การคุณนาคมจะต้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น"

**2.5.4 "เต็กสาวเอาข้าวใส่พร้อมให้หมายกิน"**

ศัพท์

พร้อม หมายถึง กะลา

ความหมาย "หลังสาวที่ปล่อยเนื้อนล้อยตัวกับผู้ชายที่นิสบานมด"

**2.5.5 "ทางานเหมือนหมาเลียน้ำร้อน"**

ศัพท์

ความหมาย "ทางานลวก ๆ ไม่เรียบร้อย"

**2.5.6 "เลี้ยงจราท้าคอก"**

ศัพท์

ความหมาย "ต้องป้องกันก่อนเกิดเหตุ"

## 2.6 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างพิชกับสิ่งของ

### 2.6.1 "มันเก๊ขึ้นตัว"

ศัพท์

มันเก๊ หมายถึง มันชนิดหนึ่งหัวใหญ่ เนื้อสีม่วง ราดเป็นเหลี่ยม  
ใบใหญ่มาก รับประทานได้ บางชนิดเรียกว่า มันหม้อ, มันหอม, มันเหรอ  
ความหมาย "คนที่เป็นไฟร์ แต่พยายามทำตัวเป็นผู้ดี"

## 2.7 ภาษิตที่เกี่ยวข้องระหว่างพิชกับสิ่วและสิ่งของ

### 2.7.1 "สะอาดแม่กุ้งขี้ผุงขึ้นหัว สะอาดแม่วัวกินเห็ดปากคลอก"

ศัพท์

ความหมาย "คนสกปรกแต่คิดว่าตัวเองสะอาด"

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความหมายของภาษิตชาวบ้านในด้านลักษณะ  
อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งความหมายที่ปรากฏในภาษิตนั้นจะเกี่ยวข้องกับชีวิตของ  
ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การประกอบอาชีพ ได้ปรากฏในภาษิต เช่น

"เข้าป่าแต่เช้า"

"เรื่องศักยอกให้โรમูรีน โรมูรีนตีนหาบหนานคลา"

"ใบนาแต่เช้าໄต่ข้าวหลาย เลียง"

การประพฤติปฏิบัติตาม ได้ปรากฏในภาษิต เช่น

"ไม่ใช้การบอน บอนอย่าหัน ไม่ใช้การมัน มันอย่าล้ำ"

"นาดสาง ๆ ออยางกีหนึ่ง"

"พูดจากอย่าสัมอย่าเบรี่ยว"

ความชื่อเรื่องบำบัด ได้ปรากฏในภาษาอิต เข่น

"ดูอันไม่ช่วยถ้ารายแต่เอง"

"ท่านอยู่อย่าให้โลกร้อง"

"สรรศัชช์นดาวติงส์ ไม่เมืองท้าแหมายบุญช่วย"

การเอื้อเพื่อเพื่อแก่ ได้ปรากฏในภาษาอิต เข่น

"ปลาตัวเดียวกินได้ทั้งเดือน"

"น้ำเดาล่าใบจีพรำลามา"

"ให้เห็นแก่เพื่อน ให้เห็นแก่เมีย"

ความกดดัน ได้ปรากฏในภาษาอิต เข่น

"กินบนเรือนอย่าเข้าใต้ถุน"

"จีด ๆ ตรอย ๆ ได้พลอยกินเนื้อแคง"

"พระเจนพระทองจะพระของเรา พระไม้ทองหลางจะพระของเรา"

ความรับผิดชอบ ได้ปรากฏในภาษาอิต เข่น

"อย่าหาสมองเพื่อนให้หาสมองเอง"

"เราไม่กินบนหัวอีกินในหน"

"ท่าจะไรให้เหมือนคนปึ้งซ้าง"

การควบมิตร ได้ปรากฏในภาษาอิต เข่น

"รheyiaให้ปะกัดกัน"

"อย่าเห็นแก่เบี้ย ให้เห็นแก่เพื่อน"

"อย่าคือบคนหน้ามือหลังมือ"

จึงทำให้เห็นได้ว่า ภาษารากบ้านในตระกูลสะกอม อ่าເກອຈະນະ จังหวัดส่งขลา

นอกจากมีคุณค่าต่อวิธีชีวิตของชาวบ้านแล้ว ยังได้สะท้อนสภาพสังคมไว้ได้อย่างชัดเจน

ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากภัยตัวบ้าน ตามลักษณะ  
อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ภัยตัวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ได้สะท้อนสภาพสังคม  
และวัฒนธรรมของชาวสะกอม ไว้หลายประการ ดังนี้

1. ระบบครอบครัวและเครือญาติ

ครอบครัว นับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม ชาวสะกอมได้ให้ความสำคัญต่อสถาบัน  
ครอบครัว โดยพ่อแม่จะต้องรับผิดชอบต่อลูก ไม่เอาเบรียบลูก รักลูกให้เท่ากัน ในขณะ  
เดียวกัน ลูกก็ต้องให้ความเคารพและกตัญญูต่อพ่อแม่ สามีภรรยาต้องส่งเสริมชึ่งกันและกัน  
นอกจากนี้ ยังมีความผูกพันกันในเครือญาติทั้งฝ่ายสามีและภรรยา ดังปรากฏ  
ในบทภัยต่อไปนี้

"ยิกลึงลงล่าง เอาแม่ค้างจื๊นเริน"

"เรือนในท่าrey"

"ปลาടอดกินโลกเออง"

"นกหุ่นคุณเข้าคุณเที่ยง"

"พ่อแม่เกลียด พอเมื่อนชาวบ้านรัก"

"ล่าล้านน่องໃห庾หวานพີ"

"โลกฟ้อเดียวแม่เดียว กะใจไม่เหมือนกัน"

"สาวย้านแหงวย"

"เนาไม่กินบนหัวจะไบกินไหน"

"แหนวนดีเพราะหัว ผัวดีเพราะเมีย"

"ภูรักษามีงมาแต่ည ฯ ตุ้งดึง ໄປให้ซ่างตีบึงงมาไสสูกบูก"

"คนยังแม่ แม่ข้อง คนยังหัว ผัวข้อง"

"ทุ่นโลกไม่เหลี่ยวหลัง หน้าไม่หันเอามองไป"

## 2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ลักษณะนิสัย เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่ประพฤติหรือปฏิบัติเป็นประจำ หากมนุษย์ได้รับการปลูกฝังในทางที่ถูกต้องแล้ว ย่อมที่จะประพฤติในสิ่งที่ดีงาม จากการศึกษาภัยต่างๆ ชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla พบร้า ชาวสังกومได้มีการอบรมสั่งสอน มุตรหลานและสมาชิกในสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความขยัน บทภัยติชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของชาวบ้านเกี่ยวกับการทำงานที่ให้มีความขยันหม่นเพียรงานหน้าที่การทำงาน เพราะการเป็นคนขยันจะทำให้ประสบผลลัพธ์เจริญชีวิต ในขณะเดียวกันจะไม่ชอบคนเกียจคร้าน บทภัยติที่มีการกล่าวถึงความขยันและความเกียจคร้าน มีดังนี้

"กินอ้อยแท้ห่อแนลาย"

"เข้าป่าแต่เช้าได้ไม่หลายดูน"

"เจี้ยเหมือนໄก"

"คนเจี้็คร้านทำงานอกแทก"

"ถ้ามือขาวขวยขาวไม่ระว่ายปากอุด มือหดตันเหดปากอุดไม่ระว่าย"

"นอนเที่ยงเสี้ยเวลา นอนท่าไม่ได้กิน"

"ไปนาแต่เช้าได้ข้าวหลายเลียง"

"ใบบ่ออย่าหลืบมือสินนิว"

"ยิ่งหยุดยิ่งໄก ยิ่งโนยิ่งแคล"

"ระเบ็นบ่าด้าน จี้คร้านอกแทก ยังเท่าไรจัมภกทีเดียว"

"อดทนอย่างต้นตาล หน้าด้านอย่างสันติ"

"นอนท่าให้บุญญา ถ้าไม่อดสาภะอดยา"

## 2.2 การพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง และรับผิดชอบ บทภัยติชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla แสดงให้เห็นถึงนิสัยของชาวบ้านเกี่ยวกับการกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้พยายามช่วยเหลือตัวเอง ใช้ความคิดตนเองและมีความรับผิดชอบในงานที่กระทำนั้น ๆ ดังบทภัยติที่ว่า

"อย่าเอาหมูกเทスマช่วยหายใจ"

"อย่าหาสมองเพื่อนให้หาสมองเอง"

"พาร่างรอด"

"ต่างคนต่างพาตัว"

"รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นทาง"

### 2.3 การเป็นคนอดทน

ชาวบ้านตามลสกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จะมีการสั่งสอนอบรม  
ให้บุตรหลานมีความอดทนต่อความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ในการทำงาน การกระทำ  
ความดี และการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังปรากฏในบทกวีด่วน

"ความอดทนเป็นตระ"

"อดทนอย่างตันต่อ หน้าด้านอย่างสันตีน"

"ภาษาอะไรให้เหมือนกันปึงช้าง"

"ความดีเป็นของสะสม"

"ยากเจ็ดที มีเจ็ดหน"

### 2.4 ความกตัญญู

ความกตัญญูต่ำที่ ชาวบ้านตามลสกอมได้ให้ความสำคัญกับผู้มีพระคุณ  
 เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือ จะหารือถือแทนบุญคุณ ให้ความ  
 เคารพนับถือ ไม่หลบหลีกเมื่อ ดังปรากฏในบทกวีด่วน

"เจ็ด ๆ ตรอย ๆ ได้ผลอยกินน้ำแรก"

"กินบนบ้านี้รำลึกหลังคา"

"กินบนเรือนอย่าจื๊าได้กุน"

"พระเจ็นพระทองกะพระของเข้า"

พระไม่กองกลางกะพระของเร"

## 2.5 การเป็นคนมีน้ำใจ

ความมีน้ำใจ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งในการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า และความสงบสุข ชาวบ้านตามลักษณะมีค่านิยมในเรื่องนี้ว่า หากคนในสังคมไม่มีน้ำใจ ถือเป็นคนที่น่ารังเกียจของชาวบ้าน ซึ่งปรากฏในบทภाषิตดังนี้

"กินน้ำเพื่อแสง"

"น้ำเดาล่าใบ ชี้พรมลามา"

"ปลาตัวเดียวกินได้ทั้งเดือน"

"ให้เห็นแก่เพื่อน อป่าเห็นแก่เมีย"

"ปีครอบพร็อก"

## 2.6 การประหยัดและอดออม

ชาวบ้านตามลักษณะ ได้สอนให้ลูกหลานรู้จักประหยัดอดออม ไม่สูรุ่ยสุร้าย เพื่อการดำเนินชีวิตวนหน้า ตั้งบทภाषิตของชาวบ้านตามลักษณะ อ่าเกอจะนะ จังหวัดสกลา ว่า

"คนยังเงินยังทองหม่ายผ้าร้ายฟ้อ"

"ของดีอยู่ที่ผู้รู้จักใช้"

"เสียหีดเสียยาก เสียนากเสียง่าย"

"กินน้ำเพื่อแสง"

## 2.7 นารายาทางสังคม

ชาวบ้านตามลักษณะยกย่องผู้มีนารายา การรักษาความสะอาด เนgereะ ภูกกาละ เทศะ โดยการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้มีนารายาในการพูด และการเดิน ดังนี้

2.7.1 นารายาในการพูด การพูดจาเป็นสิ่งที่ชาวสังคมให้ความสำคัญ โดยจะตานินิคนที่พูดไม่ไพเราะ แต่จะนิยมยกย่องคนที่พูดจาดี ดังบทภाषิตที่กล่าวไว้ในนี้

"คนแห่ม่ายปาก"

"คนลื้นสองปาก"

"พูดจากระยะสัมอป่า เปรี้ยว"

"คนโนมโรหไฟ ร่มโรหฟาง"

"เมื่อไม่พาย เอาตีนบนราน้ำ เอาปากใบขาวงเพื่อน"

"ยะกันไห้ถูกทางของ"

"พุด เหนือนกับลม"

"ลืนไม่ได้หลัก"

"แนงไว้ได้ก้าว แหลงไปขาดทุน"

"นั่งนานแหลงมากงานน้อย"

"ปากหวานรักปี้เบรี่ยว"

"ภาษาคมโรคกับปาก"

"ไก่เจาะตาหมู"

"ญ่าม่หันพัง หันหลังจะเลา."

"แหลง เมื่อนอนปี้พ่อน"

"อย่าแหลงดังสามบ้านแบดบ้าน ลูกหลวงเข้าจิตใจ"

"แหลงเป็นย่าน"

"แหลงดัง เมื่อนผ่าไม้ไฟ"

"รสหวานเป็นลม รสขมเป็นยา"

"อย่าเอาปากไประกับหนามเตย"

"เสียงนกเสียงกาอย่าไปพัง"

"พุดดัง เมื่อนถ่างแตก"

"หัดแหลงช้ำหลวง เพื่อได้จังหวงช้ำ"

"แม่รังแม่ยัง แม่พังใหญ่ แม่สำเพ็ทัว"

เหยียบครัวพลัดถ่าง แม่ย่างม้าเนาะ แม่เกาะผัวกิน"

"แหลงดัง เอ่อ เอาสักกะหยิบไม่ได"

"ปากเหมือนต้อยหอย"

"ปากเหมือนหอยแร่"

"คนปากสาละวนคบไม่ได"

2.7.2 นารายาทในการเดิน บิดามารดาจะอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้มีกริยา  
นารายาทเรียบร้อย รดย เฉพาะการเดินต้องเดินอย่างเรียบร้อย นิ่มนวล "ไม่ลุกสักลุกลน  
บทภัยตชาตวบ้านตามลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนารายาทในการเดิน ได้แก่

"นาด sang ๆ ย่างทีหนึ่ง"

"แม่มิยงแม่มิยัง แม่ย่างม้าเหาะ"

แม่เดาะคันชั่ง แม่นั่งหน้างอน"

### 2.8 การรู้จักระจับอารมณ์

ชาวสะกอไม่ได้มีการสั่งสอนให้ค่อนดกล้น รู้จักเก็บความรู้สึก "ไม่ว่าจะมี  
อารมณ์โกรธ ศีใจหรือเสียใจ

"ขณะความโกรธด้วยการไม่โกรธ"

"ความอดทน เป็นต้น"

"ตีใจ เมื่อันเลิงได้ตุ้ง รุ้งได้แม่ไก"

"แห่งไว้ได้ก้าว แหลงไปขาดทุน"

### 2.9 ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต ในกระบวนการบูรณะต่อผู้อื่นเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขนั้น  
สมาชิกของสังคมจะต้องมีความจริงใจต่อกัน ไม่หลอกหลวงหรือคดโกง เพื่อบรารยชน์ส่วนตน  
และในขณะเดียวกันชาวบ้านตามลักษณะไม่ยกย่องผู้ที่ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่จริงใจ ตั้งปراภู  
ในภัยตที่ว่า

"รักษาความเด็มให้เหมือนเกือ"

"เชือพอ เมื่อันแມวนอน"

"สิบเอ็ดพันคดไม่เสี้ยวลดเมื่อันใจคน"

### 3. ค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่สังคมหนึ่ง ๆ เทิ่นว่าถูก ควรแก้การกระทำ น่ายกย่อง ค่านิยมจึง เป็นแบบแผนที่ใช้ตัดสินหรือประเมินค่าของ การกระทำ หรือของสิ่งต่าง ๆ ค่านิยม หากเกิดขึ้นกับบุคคลในสังคมเหมือน ๆ กันแล้วก็จะ เกิดเป็นค่านิยมของสังคม ซึ่งจะมี บทบาททำให้ลักษณะความคิดเห็น ความยึดมั่น การปฏิบัติงานของสมาชิกในสังคมมีรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น ค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมจะจัดระบบให้สังคมนั้น ๆ ตารางอยู่และพัฒนาต่อไปได้ จากการ ศึกษาภาษารากฐาน ภาษาลักษณ์ อาเภอจะนะ จังหวัดสิงขลา พบค่านิยมที่บรรยายดังนี้

3.1 การรักศักดิ์ศรี ชาวบ้านท่านลักษณ์จะรักศักดิ์ศรี ถือชาติธรรม เชื่อว่า หากบุคคลใดมาจากชาติธรรมลดี จะเป็นคนดีด้วย ดังปรากฏในบทภาษิตว่า

"แท ๆ กะนาย ร้าย ๆ กะพร"

"ถ้าเป็นเสือกะต้องมีลาย"

"ให้ถูกชีวทดลอง ตีให้เข็ญบ"

"มนูษย์ เกิดมาอย่าให้ตกในเจ"

3.2 ยกย่องสตรีที่มีความสามารถ และมีความเป็นผู้นำ ชาวลักษณ์ไม่ได้มีการ จำกัดสิทธิทางเพศ ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย หากมีความสามารถก็จะได้รับการยกย่องนับถือ ในสังคม

"แม่ตะหอร่าง"

"แม่เพ็ง"

"ให้ผู้เป็นแม่รยด"

3.3 การเลือกยุครอง ชาวลักษณ์ได้มีการกำหนดลักษณะภายนอก นิสัยใจคอ และฐานะของผู้ที่จะ เลือกเป็นสามีหรือภรรยา ให้มีความเหมาะสมสมที่กันและกัน ที่สำคัญ ต้องเป็นคนดี โดยฝ่ายชายจะต้องมีครัวเรือนเป็นผู้นำ ผู้หญิงจะต้องเรียบร้อย ซึ่งปรากฏในบท ภาษิตดังนี้

"เลือกญาติอาเนื่องหน้ามัน ส่องสามสีคันหน้ามันทองร้อยชั้ง"

"พื้นต่อ กอบล่อง น่องบลี"

"เบี้ยต่อเบี้ย"

"มาดไม่สมดาน"

"ชายสองหน้า"

"ローห์วยังทุกหัวกะได แคร์กผ้านั่ง เยี่ยวสักกะ เดี่ยวกะได"

"สาอะไรกะลูกเมีย ไม่ตายเสียหาได้ทุกหัวกะได"

"ชายต้า ชายพก ชายรื้ว เออาท์พัวไม่ได"

"หญิงชั่วหัวดัง ชายคลั่งร้องเพลง"

3.4 การใช้ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว และประพฤติตนให้เป็นกุลศรี จากการศึกษาบทภาษาพิษชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า หากผู้หญิงมีกิริยา "ไม่เรียบร้อย" จะมีการยกภาษาพิษมากล่าวหาหนีตีเดียนตัวอย่าง

"ทอดหญ้าช้าง"

"คนงามเสียศรี คนดีเสียทรัพย์"

"ภรรกามามึงมาตั้งแต่นุ้ย ๆ ตุ่งตึง ใบไห่ช่างพิมป์มาใส่อกบุก"

"หญิงชั่วหัวดัง ชายคลั่งร้องเพลง"

"นาดสาว ๆ ย่างกีหนึ่ง"

"เหยียบมุดดามไม่ตาย เหยียบควายควายชาหัก"

"กินไม่รีจักเอน เท่าไม่รีจักเจ็บ"

"ดอกไม้ก้ายสวน"

3.5 การควบมิตร ชาวสะกอมได้มีหลักในการควบมิตรโดยการให้พิจารณา尼สัยกันก่อนที่จะตัดสินใจคบหากันตามความ เมื่อคบกันแล้วก็ต้องมั่นใจเขือเพื่อเพื่อแพร่ และต้องระมัดระวังอย่าไว้ใจเพื่อหมายเกินไป

"อย่าเห็นแก่เบี้ย ให้เห็นแก่เพื่อน"

"รheyให้บะกัดกัน"

"อย่าตือบคนหน้ามือหลังมือ"

"สินເຫັດພັນຄົດ ໄມເຄື່ອງລຸດເໝືອນໃຈຄົນ"

"ຮູອກຄົນດີ່ນວາຮູອກໜູ້"

"กົນหน້າໂຄກຕົວບໍານາໄດ"

"ຄົນສອງເສີຍງຕົວບໍານາໄດ"

- "แยกเมืองไทย ไทยเมืองคอน จีนบ้านเดือน ต้องไม่ได้"
- "ต่อหน้าบังลับหลังแยก"
- "คือบมิตร เลือกมิตร"
- "อย่าต้อมเพื่อนสอง"
- "สงขลา yön นครบลีน"
- "หมกุด ตาแดง แข็งสีบ"

#### 4. สภาพการตั้งถิ่นฐาน

การเลือกสภาพการตั้งถิ่นฐานเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างบ้านแปลงเมือง เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกอบอาชีพ ในบทบาทชิ้ตชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนະ จังหวัดสงขลา ได้ปรากฏสภาพการตั้งถิ่นฐานดังนี้

4.1 ลักษณะภูมิศาสตร์ท้องถิ่น จากการศึกษาภัยตัวชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนະ จังหวัดสงขลา พบร้า ลักษณะสภาพพื้นที่ต่ำบ่ลักษณะน้ำอยู่ใกล้แม่น้ำ ทะเลและภูเขา โดยได้มีการนำลักษณะภูมิศาสตร์มาผูกเป็นบทภาระไว้ดังนี้

- "ไม่มีสักสิ่งหลังไม่พัง ไม่มีที่ห่วงบังไม่บาน"
- "เรือใหญ่ต้องกลืนในน้ำ"
- "ไม่มีเรือให้สร้างพาย"
- "ได้เรือถีบแพ"
- "ทุ่มแพเชื่อเพื่อน"

4.2 ลักษณะที่อยู่อาศัย ชาวสกอมจะนิยมปลูกบ้านได้ถูนสูง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งบทภาระได้กล่าวถึงลักษณะบ้านเรือนดังนี้

- "ซ้างล้านหน้าได้แล้วไม่เห็น"
- "ใบเห็นเม็นลันเท่เกลไหญ่าราซ้าง"
- "เบ็นหนี้เบ็นลินจนหัวใจไม่ลงอกหัญ."
- "รบุเสาเรินหม้ายดอ"
- "รอกพัวบังทุกหัวกะได แครวักพัวนั่งเยี่ยวสักกะ เดียวกะได"
- "กินบนเรือนอย่าเข้าได้ถูน"

## 5. อาชีพ

อาชีพ หมายถึง การทำงานหากินเพื่อการดำรงชีพ จากการศึกษาภัยต ชาวบ้าน ต าบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ชาวสะกอมมีอาชีพเกี่ยวกับ การผลิตและการจ าหน่ายสินค้า ผู้วิจัยจึงได้จำแนกอาชีพที่ปรากฏในบทบาทภัยตของชาวบ้าน ต าบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ไว้ดังนี้

5.1 อาชีพประมง เป็นอาชีพที่ใช้ปรากฏภัยตชาวบ้านในต าบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่าชาวบ้านประกอบอาชีพทั้งประมงน้ำเต็มและประมงน้ำจืด แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประกอบประมงน้ำเต็ม ภัยตที่ปรากฏจะกล่าวถึงสัตว์น้ำจืด และสัตว์น้ำเต็ม รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำประมง ดังปรากฏในบทภัยตว่า

"ให้โลกชีวตอุด ดีๆให้เจ๊จ้อน"

"อย่าประมาทว่าโลกหลาดไม่มัน ถึงปลาร้าหันจิมันสักเท่าไหร"

"สะอาดแม่กุ้งซึ่งขึ้นหัว สะอาดแม่งัวกินเหยื่านากคลอก"

"ริดสือดจากบู"

"พ่อนเหมือนกุ้ง"

"ปลาടกินโลกเอง"

"จับปลา้น้ำแห้ง"

"ท้ายเรือร้า"

"เรือใบห่าหอย"

"เรือใหญ่ต้องคลื่นใหญ่"

"ชาวกอนเขเรือ ชาวเหโนเขช้าง"

"เนียนเหมือนจี้บู"

"ต้อมชาวเมืองได้เรื่องแจวเรือ ต้อมชาวเหโนได้เรือแคมขาด"

ต้อมชาวหาดได้นำดหน้าแทก ต้อมชาวรงได้นอนร่มเงาบื้อดาวค้าง"

5.2 อาชีพทางการท่าสูน เป็นอาชีพหนึ่งที่ปรากฏในภาษาอีตชาวบ้าน ในตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่าชาวบ้านได้ประกอบอาชีพ ก้าไร่ ท่าสูน เช่น สวนยาง สวนมะพร้าว มะปีวง พักทอง เป็นต้น ซึ่งที่บลูกรส่วนใหญ่นำไปบริโภค และจำหน่ายในท้องถิ่นและตลาดใกล้เคียง ดังปรากฏในบทภาษาอีตว่า

"แก่รอกโนนด แก่กุ่ม"

"คนทาฟิดนั่งใจตั้ก้อนกะร้อนใจเอง"

"เก็บผักให้รู้จักพันธุ์"

"กินอ้อยแต่ห่อนปลาย"

"โลกหมูนหล่นไม่เสียยาง โลกยิงโลกยางหล่นไม่ใกล้ตัน"

"มันเก็จันรตี๊ะ"

"พร้าวเชาเฉพาะดวง"

"ผักเมืองจี้นเครื่องน้ำเด็ด"

"บลูกรอกม่วงพิมเสนกลาย เป็นม่วงคัน"

"หน่อแก่หวานล่า"

"หนวยเพาะได"

"ตินสักศอก พร้าวสักตันกะหารไม่ได"

5.3 อาชีพนา เป็นอาชีพหนึ่งที่ปรากฏในภาษาอีตชาวบ้าน ในตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่า บางบ้านมีกีกีเกิดภาวะความแห้งแล้งจึงทำให้ได้ผลผลิตน้อย และการทำงานนั้นต้องมีความพยายามหนักเพียร ปรากฏในภาษาอีตว่า

"ไปนาแต่เข้าได้เข้าวหลาย เสียง"

5.4 อาชีพการเลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพหนึ่งที่ปรากฏในภาษาอีตชาวบ้านในตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่าชาวบ้านได้ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยง ไว้ในใช้งานใช้แรงงานในการไถนา เช่น วัว ควาย นอกจากนี้ยังเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค เช่น หมู ไก่ แพะ เป็ด และส่วนใหญ่เลี้ยงแบบธรรมชาติหากินเอง สำหรับหมูเลี้ยงไว้โดยใช้เศษอาหารที่เหลือผสมกับหญ้ากากล้วนๆ ให้ละ เอียด

นอกจากนี้ยังเลี้ยงไว้เพื่อความเพลิดเพลินและใช้ประโยชน์ในการผ่อนคลาย ดังปรากฏในภาษาที่ว่า

- "เต็กสาวเอาข้าวใส่พรอกให้หมากิน"
- "ตีเจ เมื่อนลิงได้ตุ้ง รุ่งได้มีไก"
- "หมาเห่าตีนช้าง"
- "ห้าอะไร เปื้อนแมวกลบจี"
- "ไปแรมมาแรม พอหมาป้อบแพะไม่แรมไม่เวียน"
- "หยาบ เมื่อนจีช้าง"
- "เลี้ยงวัวหักอก"
- "ย้อมแมวหาย"
- "เจี่ย เมื่อนไก"
- "ไก่เจาตาหนู"
- "หมาเห่านบดองแห้ง"

5.5 อาชีพการค้าขาย เป็นอาชีพหนึ่งที่ปรากฏในภาษารากฐานในต่างประเทศ กองอาเภอจะนั่ง จังหวัดสงขลา ที่ก่อสร้างเครื่องมืออุปกรณ์หรือสินค้า เช่น คันชั่ง อาชีพค้าขายในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานได้ทำการค้าขาย จึงได้รับการสืบทอดมาถึงถูกหลาน ดังปรากฏในภาษีที่ว่า

- "จีบแม่ค้าบ้าราวง หลงรันราห"
- "แม่ยิจแม่ยัง แม่ย่างม้าเหache"
- "แม่เดาะคันชั่ง แม่นจังหน้างอน"
- "เรื่องค้ายกให้หมูจีน หมูบ้านตีนหาปูหานลา"

## 6. การคุณนาคม

การขนส่งคุณนาคม เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของมนุษย์และสังคมที่มุ่งยึดสามารถไปมาทางสู่กันได้อย่างสะดวก จากการศึกษาภัยตัวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนนະ จังหวัดสangkhla พบร้า สมัยก่อนตามลักษณะมีการคุณนาคมทางน้ำในการติดต่อกับภายนอก เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของด้านลักษณะจะติดกับทะเลและคลอง ดังนั้น พบร้ามีการใช้เรือและแพเป็นพาหนะ ส่วนการคุณนาคมทางบกมีปราากฎในภาษาพื้นเมืองที่เดียว ดังนี้

### 6.1 การคุณนาคมทางน้ำ

- "ทุ่มแพเรือเพื่อน"
- "เหยียบเรือให้พื้นกัน"
- "เหยียบเรือสองแคม"
- "เรือชาหู่ต้องคลื่นใหญ่"
- "พ้ายเรือร้า"
- "เรือบนท่าราย"
- "ไม่มีเรือให้สร้างพาย"
- "ชาวก้อมเข้าเรือ ชาวเหนือเข้าช้าง"
- "ตื้อบชาวเมืองได้เรื่องแจวเรือ ตื้อบชาวเหนือได้เรือแคมขาด
- ตื้อบชาวหลาดได้นาดหน้าแทก ตื้อบชาวรองได้นอนรอมเบื้อดาวถัง"

### 6.2 การคุณนาคมทางบก

- "กะไดไปกะไดมา ไม่พักพาเกวียน"

## 7. ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ชาวบ้านตามลักษณะมีความศรัทธาในศาสนา ศาสนาที่ชาวบ้านนับถือ ได้แก่ ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีวัดหรือมัสยิดเป็นจุดศูนย์รวมในการกระทำกิจกรรมต่อเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้พุทธศาสนา เป็นกรอบในการประพฤติ

ปฏิบัติของชาวบ้านในตามลักษณะ โดยชาวบ้านยังมีความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ คือ หากทำบาปอย่างมากก็จะได้เข้าสวรรค์ แต่การทำบุญนั้นชาวบ้านก็จะหากันตามฐานะของตนเอง ไม่ให้ครอบครัวเดือดร้อน ดังบทภาษิตชาวบ้านที่กล่าวว่า

"สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ใบไม้ถึงฝ่าหนาม่ายบูชาขาย"

"ทำบุญอย่าให้โลกร้อง"

"ดูอันนี้ช่วย ถ้ารวยแต่เอง"

#### 8. ประเพณี

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ประพันธ์ปฏิบัติสืบหอดกันมาจนถึงลูกหลาน และสังคมยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ประเพณีมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลสมัย ประเพณีที่ปรากฏจากภาษาอีต่อของชาวตามลักษณะ ได้แก่

8.1 ประเพณีการบวช การบวชเป็นความเชื่อว่าผู้ชายที่มีอายุ 21 ปี หากได้บวชเรียนในพุทธศาสนาแล้วเป็นการทดสอบบุญคุณมีคุณภาพดี หรือผู้ที่เสื่อมมา เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และการบวชเป็นการสืบทอดศาสนาพุทธศาสนาของญาติกับสังคมตลอดไป แต่การบวชต้องเป็นไปตามความศรัทธา หากว่าชายหาดที่บวชเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ สังคมด้านนี้ และถือเป็นบาปได้ ดังบทภาษิตชาวบ้าน ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสิงห์บุรี

"บวชรี บวชลอง บวชคล่องเพนี บวชนีส่งสาร บวชผลลัพธ์ข้าวสุก  
บวชสนุกตามเพื่อน"

"แกสังบวช"

"เบลือกต้อมไม่ทันเบือย"

8.2 ประเพณีเข้าพรรษา ชาวบ้านจะนิยมนำข้าวตอกไบร็ัด รดใหญ่ตีตีชาวบ้าน จะถวายตอกกันเอง ดังมีบทภาษิตที่กล่าวถึงการถวายตอกว่า

"ถวายตอกพอหลอกเต็ก"

## 9. ศิลปะการแสดง การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

ศิลปะการแสดง การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เป็นศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ที่เน้นด้านการแสดงและการละเล่น รวมทั้งกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นด้านความเพลิดเพลิน พ่อนคลายความตึงเครียด การนันทนาการที่ปรารถนาจากบทภารกิจของชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ได้แก่ ม่นราห์ หนังตะลุง การเล่นไฟ และกีฬาชนไก่

9.1 บันเทิงและการละเล่น จากการศึกษาภัยดชาบบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla พบว่า การแสดงที่ปรารถนา มีม่นราห์ หนังตะลุง และรำวง ซึ่งจะรับภัยผู้แสดงมาจากอื่น之外 เพราะจากการศึกษาภัยเหล่านี้ไม่ปรารถนาไว้มีการจัดตั้งคณะหนังตะลุง และม่นราห์ในตามลักษณะโดย ภัยที่มีการล่าวถึงบันเทิงและการละเล่นเมื่องนี้

"คบหนังโรหง ท้าโรงยังก่า"

"รามไม่ดีพยายามป่าทากลอง"

"จีบแม่ค้า บ้ารำวง หลงโนราห์"

"โนราห์เชยยืนเมื่อไม่ออกร"

"ราร่าเมื้อนโนราห์โรงครู"

"โนราห์มุตตระดี เป็นศรีเป็นเสียง"

"เพลงคนธารพีเส้นสุกให้หมดทุกที่ในใจเราได้"

"บ้าหัวจุก"

9.2 การพนัน จากการศึกษาภัยดชาบบ้าน ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla พบว่า การเล่นไฟเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่งที่นิยมเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินกันภายในครอบครัวหลังจากการงานมื้านหรือการทำไร่ ทำสวน ดังบทภารกิจ ว่า

"ແສ່ນຈະໜ້ອມມືອໜ້ອດນີ້"

"ແຍ້ນສີ່ຮົມ"

"ຄລາລຶກແລ້ວລໍາໝາກ

## 10. การศึกษา

การศึกษา หมายถึง การอบรมสั่งสอนหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่ บุตรหลาน โดยผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสเป็นผู้ถ่ายทอดจากประสบการณ์ บทบาทของชาวบ้าน ตามลักษณะ อาชีวะจะนน จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับการศึกษาได้แก่

"เรื่องศัพท์เรื่องกลอนต้องให้เรียนเรียง"

"วิชาทั่วไป พาดหัวไม่รอด"

"ก, ข ท่องให้จำไม่พักคลำทาง"

"เก้าเรซิบรั่วไม่เท่าเกย สิบโลกเขยไม่เท่าโลกเรา"

"รู้มากยกนาน รู้น้อยเหลือรำคาญ"

"ตามอุดต้องมีคนจูง"

## 11. เครื่องใช้ในครัวเรือน

สิ่งของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีพ สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านของตามลักษณะจะใช้วัสดุในท้องถิ่นทำ การทำห้าอย่างง่าย ๆ ไม่ประดิษฐ์โดย แต่จะคำนึงถึงประโยชน์ของการใช้สอยมากกว่า เครื่องใช้ในครัวเรือน ที่ปรุงอาหารในบทบาทได้แก่ บวย, หัฟฟี, ดัง, จ้ำสี สารรับใช้ดูแลที่แสงสว่างและใช้ชุดไฟในเวลา ทั้งหมดมีบทบาทของชาวบ้านตามลักษณะ อาชีวะจะนน จังหวัดสงขลา ว่า

"เข้าในครัวให้รีจักหัวกตักแกง"

"พากะไรอย่าให้เบื้องพัดดึงเบล่า"

"ผัดดึงเบล่า"

"แข็งคด แข็งลาย เหมือนไม้ท่าน่วย"

"ต่อใบส้มจ้ำสี พ้อได้เกียงเจ้าพาด"

## บทที่ 5

### บทย่อ สรุปผล และข้อเสนอแนะ

#### บทย่อ

ในการศึกษาค้นคว้าภัยพิชชาบ้านในตำบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดส่งขลา ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

#### 1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1.1 เพื่อจัดประเพทและอธิบายความหมายของภัยพิชชาบ้านในตำบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดส่งขลา

1.2 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากภัยพิชชาบ้านในตำบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดส่งขลา

#### 2. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ จะศึกษาภัยพิชชาบ้านจากแหล่งข้อมูลในพื้นที่ สะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดส่งขลา ซึ่งประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ดังนี้

2.1.1 หมู่ที่ 1 บ้านหัวนอน

2.1.2 หมู่ที่ 2 บ้านจีน

2.1.3 หมู่ที่ 3 บ้านเลียน

2.1.4 หมู่ที่ 4 บ้านปากบางสะกอม

2.1.5 หมู่ที่ 5 บ้านตีน

2.1.6 หมู่ที่ 6 บ้านโรคศัก

2.1.7 หมู่ที่ 7 บ้านป่อโซน

2.1.8 หมู่ที่ 8 บ้านโรคยาง

## 2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.2.1 จานแนกและอธิบายความหมายของภาษิตชาวบ้านตามลักษณะ  
อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ออกรูปแบบต่าง ๆ ตามเนื้อความของสุภาษิต ดังนี้

2.2.1.1 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับสิ่งเพียงสิ่งเดียว  
ภาษิตเกี่ยวกับมนุษย์

ภาษิตเกี่ยวกับพืช

ภาษิตเกี่ยวกับสัตว์

ภาษิตเกี่ยวกับสิ่งของ

ฯลฯ

2.2.1.2 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับกลุ่มหลายอย่าง  
ภาษิตที่เกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับพืช  
ภาษิตที่เกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับสัตว์  
ภาษิตที่เกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับสิ่งของ

ฯลฯ

2.2.2 สืบ Mayer ท่องทางสังคมและวัฒนธรรมจากภาษิตชาวบ้าน  
ตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.2.2.1 อารีพ

2.2.2.2 การศึกษา

2.2.2.3 ค่านิยม

2.2.2.4 ประเพณี

2.2.2.5 นันทนาการ

ฯลฯ

## 3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าภาษาพื้นเมืองของชาวบ้านในตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าต่อไปนี้

### 3.1 แหล่งข้อมูลและผู้บอกรข้อมูล

#### 3.1.1 แหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

##### 3.1.1.1 แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเอกสารและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ศึกษาทั้งคร่าวจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ วิทยาเขตภาคใต้ หอสมุดสถาบันราชภัฏ จังหวัดสงขลา ห้องสมุดโรงเรียนม้าน้ำ สะกอม ตําบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และงานเอกสาร สถาโนนานมัยดับล สะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

3.1.1.2 แหล่งข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บอกรข้อมูลในเขตพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ของตําบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้บอกรข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยได้ออกสำรวจและสอบถามจากผู้นำและชาวบ้านในท้องถิ่น

3.1.2 ผู้บอกรข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บอกรข้อมูลดังนี้

3.1.2.1 เป็นชาวตําบลสะกอม อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีภูมิลำเนาอยู่ในแหล่งข้อมูล เกิด เดินทางอยู่ในแหล่งข้อมูล และไม่เคยอพยพไปอยู่ที่อื่น

3.1.2.2 มีอายุไม่ต่ากว่า 40 ปี

3.1.2.3 ได้รับการศึกษามาไม่เกินระดับชั้นประถมศึกษา

#### 3.2 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.2.1 กำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ระยะที่ 2 รวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 3 จัดกระบวนการข้อมูล

ระยะที่ 4 ตรวจสอบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

3.2.2 วิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวมรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกรข้อมูลตามแนวกล่าววิธีการสัมภาษณ์และจดบันทึกໄสแบบสอบถาม และบันทึกด้วยแบบบันทึกเสียง

3.2.3 การจัดกรุงท่ากับข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.2.3.1 นำข้อมูลมาบันทึกลงในบัตรค่า

3.2.3.2 จัดประเภทข้อมูลตามขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

3.2.3.3 อธิบายความหมายภาษาพื้นฐานที่ได้จากการ

รวบรวม

3.2.3.4 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม

จากภาษาพื้นฐานที่ได้จากการรวบรวม

3.2.4 เสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยการจัดทำรายงานพรรภนา

วิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาภาษาพื้นฐานในตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งรวบรวมได้จำนวน 277 บท ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. การจัดประเภทและศึกษาความหมายของภาษาพื้นฐาน ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1.1 ประเภทของภาษาพื้นฐานในตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.1.1 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับมนุษย์ มีจำนวน 89 บท  
ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งเปลี่ยนสิ่งเดียว

1.1.1.1 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับมนุษย์ มีจำนวน 89 บท

1.1.1.2 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับพืช มีจำนวน 13 บท

1.1.1.3 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับสัตว์ มีจำนวน 22 บท

1.1.1.4 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับสิ่งของ มีจำนวน

13 บท

1.1.1.5 ภาษารากที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องระหว่างมนุษย์กับพืช

มีจำนวน 18 บท

- 1.1.1.6 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับสัตว์ มีจำนวน 37 บท
- 1.1.1.7 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับสิ่งของ มีจำนวน 74 บท
- 1.1.1.8 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับพืช และสิ่งของ มีจำนวน 1 บท
- 1.1.1.9 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างมนุษย์กับสัตว์ และสิ่งของ มีจำนวน 6 บท
- 1.1.1.10 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างพืชและสิ่งของ มีจำนวน 1 บท
- 1.1.1.11 ภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวกับระหว่างพืชกับสัตว์ และสิ่งของ มีจำนวน 1 บท
- 1.1.2 ความหมายของภาษิตชาวบ้านในตามลักษณะ ลังหวัดสังขลา จากการศึกษาความหมายของภาษิตชาวบ้านในตามลักษณะ ลังหวัดสังขลา พบว่า ความหมายของภาษิตชาวบ้านในท้องถิ่นตั้งส่วนใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อในเรื่องของ ชาวน้ำในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประกอบอาชีพ, การประพฤติ
- 1.1.2.1 การประกอบอาชีพ
  - 1.1.2.2 การประพฤติปฏิบัติติดตาม
  - 1.1.2.3 การเชื่อในเรื่องนาบัญ
  - 1.1.2.4 การเอื้อเทือเพื่อเพื่อแฝ
  - 1.1.2.5 ความกตัญญู
  - 1.1.2.6 การทนภัยตร
  - 1.1.2.7 ความรับผิดชอบ

2. การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากภารกิจชาวบ้านตามลักษณะ  
อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla

2.1 ครอบครัวและเครือญาติ

เครือญาติ เป็นระบบทางครอบครัวที่มีความผูกพันเข้มข้นและกัน ภารกิจ  
ชาวบ้านตามลักษณะได้แก่ ลักษณะการลักษณะ การลักษณะ ความผูกพัน และการ  
รับผิดชอบต่อครอบครัว นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชาวสะกอมส่วนใหญ่จะ  
เป็นญาติกัน

2.2 การเสริมสร้างลักษณะนิสัย

ชาวสะกอมได้สั่งสอนให้บุตรหลานมีนิสัย เป็นคนเหยัน การพึ่งพาตนเอง  
มีความกตัญญู การเป็นคนมีน้ำใจ การประหยัดและอดออม มีมารยาทด้วยเนื้มมารยาท  
ทางการพูด การรู้จักความคุ้มครองแล้ว และมีความเชื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นที่แสดงให้เห็นว่า  
ชาวสะกอมได้พยายามที่จะอบรมให้สมาชิกเป็นคนดีในสังคม

2.3 ท่านยิน

จากการศึกษาภารกิจชาวบ้านตามลักษณะ อาเภอจะนะ จังหวัด  
สangkhla ปรากฏว่า ชาวสะกอมมีท่านยินในด้านการรักษาดีศรี ยกย่องสตรีที่มีความสามารถ  
ซึ่งแสดงว่าในสังคมชาวสะกอมไม่มีการก้าวสิทธิทางเพศ การเลือกคู่ครองจะต้องเลือก  
คนดี มีฐานะ เหมาะสมกัน การหาผู้หญิงรักษาล่วงหน้าและมีความเป็นกุลสตรี การคบมิตร  
จะต้องมีการพิจารณาและไม่ไว้ใจคนต่างถิ่น

2.4 การตั้งถิ่นฐาน

ในบทภารกิจชาวบ้านตามลักษณะได้มีการกล่าวถึงสภาพการตั้งถิ่นฐาน  
ว่า มีการตั้งถิ่นฐานใกล้คลองและทะเล โดยมีการนาพากเพากทางน้ำ สัตว์น้ำ และน้ำ  
มานูกเป็นบทภารกิจไว้เป็นจำนวนมาก สำนักสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นหนึ่งในบัจจุยสีที่มี  
ความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรมการสร้างบ้านของชาวสะกอมเท่าที่ปรากฏในภารกิจ  
ชาวบ้าน พบร่วม ลักษณะ เป็นบ้านยกพื้นต่ำถูนสูง

## 2.5 อาชีพ

อาชีพ หมายถึง การทำงานหากินเพื่อการดำรงชีพ จากการศึกษาภาษิตชาวบ้าน ได้ปรากฏอาชีพในด้านต่างๆ ประกอบ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla หลายอาชีพ ด้วยกัน ได้แก่ การประมงซึ่งมีทั้งประมงน้ำจืด และประมงน้ำเค็ม การเลี้ยงสัตว์ การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และพืชสวนทั่วไป การท่องเที่ยว การทำนา การค้าขาย

## 2.6 การคมนาคม

การขนส่งและการคมนาคม เป็นการเอื้อให้มุขย์สามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวก จากสภาพภูมิศาสตร์ของด้านต่างๆ ประกอบ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ที่เป็นพื้นที่ติดต่อคล่องและทະ เล บานพาหนะที่พบในแบบภาษาพิจิตรจึงได้แก่ เรือและแพ สำหรับบานพาหนะทางบกนั้นปรากฏในแบบภาษาพิจิตรเพียงบทเดียว

## 2.7 ศาสนาและความเชื่อ

จากการศึกษาภาษิตชาวบ้านด้านต่างๆ ประกอบ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla พบร้า มีการกล่าวถึงศาสนาสองศาสนา คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม โดยชาวบ้านจะมีความเชื่อในเรื่องนาปบุญ กบุแห่งกรรม และประพุตบูรพ์ติตามหลักศาสนา

## 2.8 ประเพณี

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ประพุตบูรพ์ติสืบทอดกันมา และ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏในด้านต่างๆ ประกอบ อาเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ได้แก่ ประเพณีนาปบุญ เตือนสินและประเพณีการบวง

## 2.9 ศิลปการแสดง การละเล่น และนันทนาการ

การแสดงที่ปรากฏพบร้า มีมนราห์และหนังตะลุง แต่เป็นการแสดงของคนต่างถิ่น จากการศึกษายังคงไม่ปรากฏว่ามีการจัดตั้งคณะหนังตะลุงและมนราห์ในด้านต่างๆ การละเล่นและนันทนาการมีการเล่นไฟและชนไก่

## 2.10 การศึกษา

ชาวสังก洲ให้ความสำคัญแก่การศึกษา โดยการแนะนำให้บุตรหลานหนั่นศึกษาเล่าเรียน

### 2.11 เครื่องใช้ในครัวเรือน

เครื่องใช้ในครัวเรือนที่ปรากฏในบทภายใต้ หน่วย เป็นเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นพื้นฐานในครัวเป็นหลัก เช่น กระดัง หัฟฟี กระบวนการ และวัสดุในการก่อไฟ คือ จี๊ด

#### ข้อเสนอแนะ

##### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ภัยพิชawayบ้านยังมีความสำคัญต่อสังคมไทยในชนบท เนื่องจากเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกเป็นคนดี แต่ปัจจุบันภัยพิชawayบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และสูญหายไป ฉะนั้น ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนหรือคนในท้องถิ่นได้เห็นคุณค่าของภัยพิชawayบ้าน ทำการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นสืบไป

##### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาด้านควาภัยพิชawayบ้านในตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการศึกษาด้านควาภัยพิชawayบ้านท้องถิ่นอีก ฯ เพื่อจะได้ทราบและเห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม และควรมีการศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวสะกอมหรือชนกลุ่มนี้ในแต่ละภูมิที่ต่างกัน เช่น วัฒนธรรมการใช้ภาษาในลักษณะค่าเบรียบ เพลงกล่อมเต็ก นิทาน

บริษัทฯ

## บรรณานุกรม

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. แบบเรียนวิชาสั่งเสริมคุณภาพชีวิต 4. ม.บ.ท.,

ม.บ.บ.

กิจแก้ว อัตถากร. คดีชนวิทยา. กรุงเทพฯ : กรมการพิมพ์ดคร, 2520.

งามพิศ สัตย์ส่วน. มนุษยวิทยากายภาพ : วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

\_\_\_\_\_ . หลักมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

เจือ สตะเวทิน. สุภาษิตไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมราการพิมพ์, 2529.

ฉันท์ส ทองช่วย. ภาษาและอักษรอิน. กรุงเทพฯ : จัดโดยสหกรณ์, 2534.

นภากลัย สุวรรณชาดา. "ภาษาและสำนวน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8  
(คดีชนสำหรับครู) หน่วยที่ 8 - 15. หน้า 853 - 900. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

บุปพา ทวีสุข. คดีชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.

ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟุ่ง และกนอื่น ๆ. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ปราณี ขาวัญแก้ว. "รายงานการวิจัย การวิเคราะห์ภาษิตชาวบ้านท้องถิ่นได้," มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิชาระวิจัย. 4(5) : 1 - 2 ; เมษายน 2534.

บริทัศน์วัฒนธรรมในภาคและวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช, 2523.

เพ็ญแข วัฒนสุนทร. ค่านิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จัดโดยสหกรณ์,  
2528.

ไฟลุย ดวงจันทร์ และประสิทธิ์ กะอย์กลอน. ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย. กรุงเทพฯ :  
ไทยวัฒนาพาณิช, 2527.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. ภาษิตชาวบ้าน. สงขลา : โรงพิมพ์มูลนิธิการพิมพ์, 2518.

ณัฐ พยอมยงค์. วัฒนธรรมล้านนาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช, 2529.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3.  
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญกิจ, 2530.

ศรีรัตน, พระ. ภาษิตโบราณอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศรีธรรม, 2519.

สมชัย ใจดี. ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยารัตน์. ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

สุชาตติ หลิมไชยกุล. การเขียนเรียงความอธิบายสุภาษิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

สุจิวงศ์ พงศ์เขมลย์. "ภาษาชาวบ้าน (Proverb)," ใน คติชาวบ้านบัณฑิต.

หน้า 122 - 138. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์, 2512.

\_\_\_\_\_. "วัฒนธรรม ความหมาย บทบาท และวิธีการจัดการ," ใน งานส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ครั้งที่ 2. หน้า 10 - 15. สงขลา : โรงพิมพ์มังคลากาฬพิมพ์, 2527.

สุพัตรา สุภาพ. คำนิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

อมรา พงศ์พิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมองวัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บุกโขมูล

ลำดับที่	ชื่อ / สกุล	อายุ	ที่อยู่ ต.สหกุม	อาชีพ
		(ปี)	อ.จะนะ จ.สงขลา	
1.	นายกร่าว วงศ์สิรารัตน์	70	10 หมู่ที่ 2	ข้าราชการบำนาญ
2.	นายกอเดช เสน่ห์ลี	64	203 หมู่ที่ 4	ประธาน
3.	นายกอเส็ม หวานหลา	44	259 หมู่ที่ 4	รับจ้าง
4.	นางขอตีเยี้ยะ สันนหนักดีน	49	222 หมู่ที่ 2	ค้าขาย
5.	นายจารุณ จิตประดอง	65	60 หมู่ที่ 2	ท่าสูน
6.	นายเจี๊ยะ อนันบทริพงษ์	81	49 หมู่ที่ 5	พ่อบ้าน
7.	นางเจ๊นุ่ย หมัดคลาเตี๊ยะ	57	156 หมู่ที่ 4	แม่บ้าน
8.	นายเจ๊สะนี หวานเยี้ยะ	43	225/1 หมู่ที่ 4	ประธาน
9.	นางไข่นับ สมานลา	42	142 หมู่ที่ 6	รับจ้าง
10.	นายคลาเส้า มุกะจันทร์	43	135 หมู่ที่ 4	ท่าสูน
11.	นางดา สารีเส้า	50	105 หมู่ที่ 1	ท่านา
12.	นายดีน สันชะหรี	44	29/1 หมู่ที่ 3	ท่าสูน
13.	นางถ้น อุทัยรัตน์	56	4 หมู่ที่ 2	ท่าสูน
14.	นางเนาะ สิหมัน	52	32 หมู่ที่ 6	แม่บ้าน
15.	นายเน่อง ศรีจันทร์อ่อน	82	29 หมู่ที่ 2	พ่อบ้าน
16.	นายบุน หวานหัวย	78	14 หมู่ที่ 4	ประธาน
17.	นายพิพัฒ์ กิตติก	74	6 หมู่ที่ 1	พ่อบ้าน
18.	นางพัสมิ นิภาณ์	76	2 หมู่ที่ 2	ค้าขาย
19.	นางมณี อนันบทริพงษ์	42	74 หมู่ที่ 4	ท่าสูน
20.	นางมีเนาะ มินเริง	68	40 หมู่ที่ 3	ท่าสูน
21.	นางแมะเดาะ สมานการดี	57	47 หมู่ที่ 3	ท่าสูน
22.	นางมูเนี๊ยะ เพลี้ยทาง	70	104 หมู่ที่ 3	แม่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อ / สกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่ ต.สังกอน อ.จะนະ จ.สangkhla	อาชีพ
23.	นางยะเรยะ ฐูศรี	43	168/1 หมู่ที่ 4	พากสวน
24.	นางปีะ ไอเย็ง	63	16 หมู่ที่ 1	สาวเสือกระจุค
25.	นางเบ็น เอียดญี่	40	11 หมู่ที่ 3	รับจำจง
26.	นางล้า หมัดเหล้ม	81	82 หมู่ที่ 5	แม่บ้าน
27.	นางลียะ สะโน	77	22 หมู่ที่ 6	แม่บ้าน
28.	นางเลียน ศุภกิจ	83	7 หมู่ที่ 6	แม่บ้าน
29.	นายศักดิ์ นิกานันท์	65	30 หมู่ที่ 2	รับจำจง
30.	นางสมศรี เทวรักษ์	76	27 หมู่ที่ 2	แม่บ้าน
31.	นายสอนพิทรีน ห่วงหลา	40	96 หมู่ที่ 1	รับจำจง
32.	นางสุคนธ์ วสุสิรารณ	67	10 หมู่ที่ 2	พ้าขาย
33.	นางสาวะ จิตรัมณ	68	128 หมู่ที่ 4	แม่บ้าน
34.	นางเจง อันนาพงษ์	40	74/2 หมู่ที่ 8	ประมง
35.	นายไสพูน นีเมี้ยะ	65	20 หมู่ที่ 7	รับจำจง
36.	นายหรับบล อะเดวี	55	28 หมู่ที่ 7	พากสวน
37.	นายแหลหะ เตี้ยเส็น	60	30 หมู่ที่ 5	พากสวน
38.	นางเหลาแมะ คลลาเตี๊ยะ	93	32 หมู่ที่ 5	แม่บ้าน
39.	นางทับสีะ ไบเส้าะ	58	143 หมู่ที่ 4	รับจำจง
40.	นางเหงง จิตประกอง	61	60 หมู่ที่ 2	พากสวน
41.	นางอาชีะ เส็นหลี	41	142/1 หมู่ที่ 8	ประมง
42.	นางอารมณ์ ลินปี	60	13 หมู่ที่ 2	พากสวน
43.	นางเอียด เพิ่มสงวน	81	17/1 หมู่ที่ 2	แม่บ้าน
44.	นางอืบสาวะ เตี้ยมูซอ	63	161 หมู่ที่ 7	แม่บ้าน

ภายนอกบ้านตานลส่องก่อน อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

ของ

นุจринทร์ ทิบจิรังถูล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิทยาเขต ภาคใต้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต วิชา เอกภาษาตีศึกษา

พฤษภาคม 2538

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง ภัยตชาบ้านพานลสะกอม อาเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดประเพทและอธิบายความหมายภัยตชาบ้าน และศึกษาภาพสะท้อน ทางสังคมและวัฒนธรรม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ภาคสนามและเสนอการวิจัยโดย วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

การจัดประเพทตามเนื้อหาได้ 11 ประเพทคือ ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับ มนุษย์ ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับพืช ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับสัตว์ ภัยตที่มี เนื้อความเกี่ยวข้องกับสิ่งของ ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืช ภัยตที่มี เนื้อความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับ สิ่งของ ภัยตที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับพืชและสิ่งของ ภัยตที่มีเนื้อความ เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสัตว์และสิ่งของ ภัยตที่มีเนื้อความ เกี่ยวข้องระหว่างพืชกับสิ่งของ ภัยตที่มีเนื้อความ เกี่ยวข้องระหว่างพืชกับสัตว์และสิ่งของ ส่วนการศึกษาความหมาย มีความหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การประพฤติปฏิบัติตน ความเชื่อในเรื่องบานบุญ การเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ ความกตัญญู การคบมิตร และความรับผิดชอบ

สำหรับการศึกษาสภาพสังคมและวิถีทางวัฒนธรรมจากภัยตชาบ้าน “ได สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรม ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ครอบครัวและเครือญาติ การเสริมสร้างลักษณะนิสัย สำนึกลม การตั้งถิ่นฐานและท่องถูกต้อง อาชีพ การคุณความ สาสนะและความเชื่อ ประเพณี ศิลปกรรมแสดง การละเล่นและนันหนาการ การศึกษา และเครื่องใช้ในครัวเรือน

FOLK SAYINGS FROM TAMBON SAKOM, AMPHOE CHANA  
CHANGWAT SONGKHLA

AN ABSTRACT  
BY  
MUTJARIN THEEPJIRANGKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the  
Master of Art degree in Thai Studies  
Srinakharinwirot University, Southern Campus  
May 1995

This is a study of folk sayings from Tambon Sakom, Amphoe Chana, Changwat Songkhla in terms of classification, meanings, and socio-cultural images. Field work for the study was conducted by the researcher who interviewed the informants. The results of the study were presented using the descriptive analysis technique.

There are 11 categories of folk sayings, of which the contents concern man; man and plants; animals; objects; man and plants; man and animals; man and objects; man, plants, and objects; plants and objects; and plants, animals, and objects. The meanings derived from the folk sayings refer to occupation, social conduct, beliefs in merit and sin, generosity, gratitude, friendship, and responsibility.

The folk sayings also reflect the socio-cultural images of the villagers, such as family/kinship, values, settlement, occupation, transportation, religion/beliefs, customs, entertainment/recreation, education, and household items.

## ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนุ Jurinhar ทีบจิรังษ์  
เกิดวันที่ 17 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2510  
สถานที่เกิด ตามลสะกอม อ่าເກອຈະນະ ຈັງຫວັດສົງລາ  
สถานที่อยู่ปัจจุบัน ບ້ານເລຂີ້ 27 ໜູ້ທີ 2 ຕໍາມລະສົກອນ ອ້າເກອຈະນະ  
ຈັງຫວັດສົງລາ 90130  
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ຜູ້ສື່ອ່າວ ຮະດັບ 4 ສັດນິວິທູກຮາຍເສີຍແຫ່ງປະເທດໄທ  
ຈັງຫວັດສົງລາ ກຽມປະຊາສິນພັນໝື  
สถานที่ทำงานปัจจุบัน ສັດນິວິທູກຮາຍເສີຍແຫ່ງປະເທດໄທຈັງຫວັດສົງລາ  
ຕະພລະວັງ ອ້າເກອເມືອງສົງລາ ຈັງຫວັດສົງລາ 90000  
ໂທ. 333221

### ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2527 ມັຮຍນກຶ່ານາມີທີ 6 ຈາກໂຮງເຮັດວຽກ ອ້າເກອເມືອງສົງລາ  
ຈັງຫວັດສົງລາ
- พ.ศ. 2530 ອຸປະນຸມູາ ຄະະກິລປະສົກ ສາຂາກິລປາກສົງສາ ແລະກາຮົມຍົມາ  
ຈາກວິທາລັບຄຽງສົງລາ ອ້າເກອເມືອງສົງລາ ຈັງຫວັດສົງລາ
- พ.ศ. 2532 ບຣີມູາຕະກິການກຶ່ານຳຄົມ ຄະະກິການກາສົກ ວິຊາເອກເທກໂນໂລຢີ  
ທາງການກຶ່ານາ ຈາກມາວິທາລັບຄຽນກິນທີວິໄລ ສົງລາ  
ອ້າເກອເມືອງສົງລາ ຈັງຫວັດສົງລາ
- พ.ศ. 2538 ບຣີມູາຖາ ສິລປະສົກມານັບພົມ (ສ.ສ.ມ.) ວິຊາເອກໄທຄະດີກຶ່ານາ  
ຈາກມາວິທາລັບຄຽນກິນທີວິໄລ ກາຄາໄຕ້ ອ້າເກອເມືອງສົງລາ  
ຈັງຫວັດສົງລາ